

2023

**TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS**

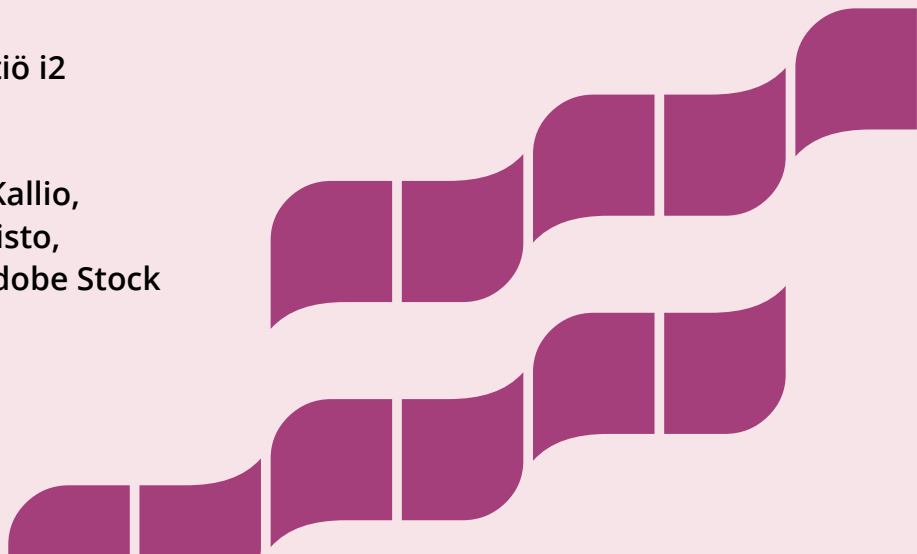
Tampereen kaupungin
tarkastuslautakunta

Tampereen kaupungin tarkastustoimi
PL 487, 33101 Tampere
Frenckellinaukio 2
Puhelin: 03 565 611

Taitto: Markkinointiosakeyhtiö i2
Kannen kuva: Laura Paronen

Kuvat: Laura Happo, Marko Kallio,
Laura Paronen, Laura Tammisto,
Laura Vanzo, Mikko Vares, Adobe Stock

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	4
2. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TEHTÄVÄT	6
3. VUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN SEURANTA.....	9
4. TAMPEREEN KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUS SEKÄ YMPÄRISTÖASIAT TILINPÄÄTÖKSESSÄ	12
5. VUODEN 2023 VALTUUSTOTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	18
6. JÄRJESTÖJEN JA YHDISTYSTEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN VAHVISTAMINEN	26
7. MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET OPPILAAT TAMPEREEN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSESSA.....	33
8. ELÄMYSTALouden KEHITYSOHJELMA.....	39
9. TAMMELAN STADION -ALLIANSSIHANKE.....	47
10. TYÖLLISYYS- JA KASVUPALVELUJEN TULOKSELLISUUS	53
11. TAMPEREEN KAUPUNGIN JA PIRKANMAAN HYVINVOINTIALUEEN TYÖLLISYYDENHOIDON YHDYSPINNAT	64
12. TAMPERE-KONSERNI JA OMISTAJAOHJAUS	70
13. TAMPEREEN PALVELUKIINTEISTÖT OY	74
14. PIRKANMAAN JÄTEHUOLTO OY	78

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Arvoisa lukija,

Tämä on vuosiksi 2021–2025 valitun Tampereen tarkastuslautakunnan kolmas arviointikertomus. Työskentely tarkastuslautakunnassa on jatkunut hyvässä yhteistyössä ja suuri kiitos siitä kuuluu kaikille tarkastuslautakunnan jäsenille.

Vuosittaisessa arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta arvioi, miten kaupunki on onnistunut itselleen asettamissa tavoitteissa, tarkastamiensa kohteiden osalta. Tarkastuslautakunta tuo havainnoillaan esiin erityisesti niitä kohtia, jossa kaupungilla on parantamisen varaa, suhteessa itselleen asettamiin tavoitteisiin.

Tampereen tilikauden tulos vuoden 2023 osalta on hyvä. Tulos on nyt kolmatta vuotta peräkkäin selkeän ylijäämäinen. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kaupungin vastuulta poistuivat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimen palvelut. Hyvinvointiuudistuksen jälkeen tulee konsernin tuloksen merkitys kasvamaan tilikauden tuloksessa. On ilahduttavaa, että ympäristöasiat esitetään tilinpäätöksessä omana kohtanaan. On tärkeää, että ympäristöasioiden hoitaminen tuodaan myös tätä kautta esille ja näkyväksi.

Arviointikertomuksen arviointikohteista haluan nostaa esiin erityisesti Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen työllisyshoidon yhdyspintojen haasteet. Hyvinvointialueuudistuksen myötä osa lakisääteisistä työllisyyspalveluista siirtyi kaupungilta Pirkanmaan hyvinvointialueen Pirhan vastattavaksi vuoden 2023 alussa. Lakisääteistä työllisyyspalveluiden yhdyspintaa ei kuitenkaan ole hoidettu lain edellyttämällä tavalla, eikä yhteistyösopimusta ole laadittu. Jonot kuntouttavaan työtoimintaan ovat venyneet, työttömyysjaksot pidentyvät tarpeettomasti ja kaupungille tulee ylimääräisiä kulueria työmarkkinatuen kuntaosuuden maksuista. Työllisyys- ja kasvupalveluiden on osaltaan luotava painetta Pirhan suuntaan, että työllisyshoidon palvelut on saatava lain edellyttämään tilaan.

Tampereen tarkastustoimessa pitkään toiminut kaupunginreviisori Erja Viitala on jäämässä eläkkeelle vuoden 2024 aikana ja tämä jää hänen viimeiseksi arviointikertomukseksi. Haluan ilmaista suuren kiitokseni Erjan tekemälle laadukkaalle työlle Tampereen tarkastustoimessa. Olen saanut sinulta vähintäänkin tarvittavan tuen toimiessani tarkastuslautakunnan puheenjohtajana, josta olen äärimmäisen kiitollinen. On ollut etuoikeutettua työskennellä ihmisen kanssa, jolla on näin laaja osaaminen ja ymmärrys tarkastuslautakunnan toiminnasta sekä asioiden tarkasta valmistelusta. Oikein hyviä ja ansaittuja eläkevuosia omasta ja koko tarkastuslautakunnan puolesta.

Ilkka Porttikivi

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2

**TARKASTUSLAUTAKUNTA
JA SEN TEHTÄVÄT**

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta ja se toimii suoraan kaupunginvaltuuston alaisena. Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja konsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu huolehtia kaupungin ja konsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Tarkastuslautakunta vastaa luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonnasta ja ilmoitusten saattamisesta valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokauden mittaisen arviointisuunnitelman varmistaakseen sen, että kaupungin keskeinen toiminta tulee arvioitua valtuustokauden aikana. Lautakunta hyväksyy vuosittain arviointisuunnitelmaan pohjautuvan työohjelman.

Tarkastuslautakunnan toiminnan perustana ovat työohjelman mukaiset arviointitilaisuuDET, joissa toiminnasta vastaava johto esittelee kaupungin toimintaa. Arvioinnit perustuvat arviointikohteelta saatuihin tietoihin, tarkastustoimen tiedonhankintaan ja kaupungin asiakirjoihin, kuten tilinpäätökseen. Arviointikertomuksen tekstit on toimitettu arviointikohteille luettaviksi ennen niiden julkaisemista.

Tarkastuslautakunta tekee yhteistyötä kaupunkiseudun kuntien tarkastuslautakuntien ja suurten kaupunkien tarkastuslautakuntien kanssa. Yhteistyössä järjestetään mm. koulutusta. Tarkastustoimi oli mukana Tampereen yliopiston arvioinnin erikoiskurssin järjestämisessä.

Tarkastuslautakunta

Jäsen

Ilkka Porttikivi, puheenjohtaja.....	Touko Nurmi
Jouni Ovaska, varapuheenjohtaja	Seija Alatalo
Ossi Aho	Harri Vehviläinen
Markku Lahtinen.....	Sointu Lanki
Susanna Lohiniemi	Anne Sällylä
Kari-Matti Hiltunen	Joni Länsipuro
Elisa Penders 21.8.2023 asti	Mirva Niinivaara 21.8.2023 asti
Mirva Niinivaara 22.8.2023 alkaen.....	Raisa-Tiina Lahtinen 22.8.2023 alkaen
Tuula Harkonmaa	Miia Rajamäki
Saila Joutsio	Oke Rouhe
Santeri Kärki	Riikka Mattila
Valeri Helvamo	Mikko Leppälahti
Sinikka Torkkola 15.5.2023 asti	Airi Karjalainen 15.5.2023 asti
Airi Karjalainen 16.5.2023 alkaen	Milka Hanhela 16.5.2023 alkaen

Varajäsen

Tilikauden 2022 tilintarkastuskertomus ja vastuuvapauden myöntäminen

Valtuusto ei myöntänyt vastuuvapautta tilikaudelta 2022 liikunta- ja nuorisajohtajalle, sivistyspalveluiden palvelualueen johtajalle eikä sivistys- ja kulttuurilautakunnalle liikuntapalveluissa havaittujen merkittävien puutteiden vuoksi. Saadun tiedon mukaan asian tutkinta on vielä kesken ja mahdollisista jatkotoimista päätetään tutkinnan valmistuttua.

Tilintarkastaja

Kaupunkikonsernin vuosien 2022–2025 tilintarkastaja on BDO Audiator Oy. Vastuullinen tilintarkastaja on JHT, KHT Eeva Koivula. Tytäryhteisöissä yhtiökokous valitsee tilintarkastajan. Kaikkien tytäryhteisöjen tilintarkastaja on BDO Audiator Oy.

3

**VUODEN 2022 ARVIOINTI-
KERTOMUKSEN
HAVAINTOJEN SEURANTA**

Kaupunginhallitus vastasi tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksen havaintoihin kokouksessaan 9.10.2023. Vastine käsiteltiin valtuustossa 23.10.2023. Vastineessa selvitettiin, miten havaintoihin on reagoitu.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöpula jatkuu

Varhaiskasvatuksessa on pulaa henkilöstöstä. Tilannetta vaikeuttaa se, että henkilöstörakennetta koskevat lain vaatimukset kiristyvät vuonna 2030. Varhaiskasvatuksessa on tehty useita toimenpiteitä rekrytointien ja henkilöstön pysyvyyden edistämiseksi. Tarkastuslautakunta kysyi, miltä henkilöstöpulan korjaamiseksi suunniteltujen toimenpiteiden riittävyys vaikuttaa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne uudistettava

Vastauksen mukaan valtakunnalliset ja kaupungin nykyiset toimenpiteet eivät riitä varmistamaan uuden henkilöstörakenteen toteutumista. Varhaiskasvatuksen koulutuspaikkoja tarvittaisiin lisää, alan markkinointia tulisi vahvistaa ja sijaisten saatavuutta tulisi parantaa esim. vakituisilla koulu-tetuilla varahenkilöillä. Lisäksi panostusta tarvitaan täydennyskoulutukseen, johtamisosaamiseen ja työhyvinvointiin.

Varhaiskasvatus on laatinut pitkän aikavälin suunnitelman henkilöstörakennemuutoksen toteuttamiseksi. Vuosittaiseen talousarvioon tarvitaan lisärahoitus suunnitelman toteuttamiseen. Lisärahoitusta saatiin vuosille 2022 ja 2023, mutta ei vuodelle 2024. Vuoden 2023 lisärahoitus olisi mahdollistanut 65 varhaiskasvatuksen sosionomin rekrytoimisen lastenhoitajien tilalle. Valtakunnallisen henkilöstöpulan takia tästä pystyttiin toteuttamaan vain vajaa puolet. Vuoden 2024 rekrytoinneissa saadaan palkattua noin 20 uutta varhaiskasvatuksen sosionomia. Lisäksi vajaa kymmenen kaupungin varhaiskasvatuksessa työskentelevää lastenhoitajaa valmistuu varhaiskasvatuksen sosionomeiksi tai opettajiksi.

Liikenteen ilmastopäästötavoitteen saavuttaminen on mahdollista, mutta vaikeaa

Tarkastuslautakunta kysyi, onko liikenteen ilmastopäästöjen vähentämistavoite vielä mahdollista saavuttaa. Vastauksen mukaan tavoitteen saavuttaminen on hyvin vaikeaa, mutta mahdollista. Tampereen liikenteen ilmastopäästöjen lasku on ollut hidasta. Nykytahdilla vuoden 2030 päästötavoite saavutettaisiin vuosina 2045–2050. Asukkaiden liikkumistottumusten muutokset ovat keskeisiä liikenteen päästöjen vähentämisessä. Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, kuinka paljon ihmiset siirtyvät kestäviin vaihtoehtoihin päivittäisessä liikenteessä.

Kaupunkikonsernin varautumistyö jatkuu

Tarkastuslautakunnan vuonna 2022 tekemän kyselyn vastauksista ilmeni, että kaupungin varautuminen on vielä kesken väestönsuojelussa, kaupungin ja hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisessa sekä henkilöstön jaksamisen turvaamisessa. Tarkastuslautakunta kysyi, miten normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautuminen on edennyt.

Vastauksen mukaan varautumistyötä on jatkettu kaupunkikonsernin sisällä ja yhteistyökumppanien kanssa. Väestönsuojelun valmiuksia on kehitetty mm. kouluttamalla vastuuhenkilöitä, hankkimalla väestönsuojiiin varusteita, kehittämällä evakuointivalmiuksia ja laatimalla suurten kalliosuojien käyttöönottosuunnitelma. Kaupungin ja hyvinvointialueen välinen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvä yhteistyö on kehittynyt monin tavoin. Hyvinvointialueen edustajia on mukana kaupungin häiriötilanteiden johtoryhmässä ja varautumisen koordinaatioryhmässä. Vastaavasti kaupungilla on edustaja hyvinvointialueen vetämässä Soten valmiuden ja varautumisen yhteistyöryhmässä. Turvallisuuden ja varautumisen tehtäviin saadut lisäresurssit ovat parantaneet henkilöstön jaksamista.

Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n tavoitteet vastaavat liiketoiminnan tarkoitusta

Omistajana kaupunki odottaa Tampereen Vuokra-asunnot Oy:ltä kannattavaa kasvua, osingonmaksukykyä, markkinahintaista vuokraa ja keskimäärin 100 uuden asunnon valmistamista vuosittain. Tarkastuslautakunta kysyi, ovatko omistajan tavoitteet osin ristiriitaisia keskenään.

Vastauksen mukaan vuositavoitteet vastaavat Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n yhtiöjärjestykseen kirjattua liiketoiminnan tarkoitusta. Tavoitteet on asetettu yhteistyössä yhtiön johdon kanssa, ja ne tukevat kaupunginhallituksen konsernijaoston hyväksymää omistajastrategiaa. Tavoitteiden toteutumista ja painotuksia seurataan omistajaohjausyksikön ja yhtiön johdon säännöllisissä keskusteluissa.

4

**TAMPEREEN KAUPUNGIN
JA KONSERNIN TALOUS
SEKÄ YMPÄRISTÖASIAT
TILINPÄÄTÖKSESSÄ**

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kaupungin vastuulta poistuivat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimen palvelut. Kaupungin organisaatorakenne muuttui vastaamaan jäljelle jääneitä tehtäviä ja sekä menot että tulot vähenivät. Kuntien verotuloprosenttia leikattiin 12,64 veroprosenttiyksikköä vuodesta 2022 vuoteen 2023 ja yhteisövero noin kolmannes. Kaupungin tuloveroprosentti oli 20,25 vuonna 2022 ja 7,61 vuonna 2023. Uudistuksen myötä kunnan tuloveron suhteellinen osuus veroista väheni ja yhteisöverojen ja kiinteistöveron suhteellinen osuus kasvoi. Valtionosuudet vähenivät myös. Kaupungin henkilöstön määrä oli vuoden 2022 lopussa 14 641 ja vuoden 2023 lopussa 8 879 henkilöä.

Arviointikysymykset: Miltä kaupungin ja konsernin talous näyttävät tilinpäätöksen perusteella? Miltä kaupungin talous näyttää hyvinvointialueuudistuksen jälkeen? Mitä tilinpäätös kertoo ympäristöasioista?

Kaupungin tunnuslukuja

Kaupungin tilikauden tulos oli 55,3 milj. euroa, mikä oli 32,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot olivat noin 20 milj. euroa muutettua talousarviota suuremmat ja toiminta- menot olivat noin 10 milj. euroa muutettua talousarviota pienemmät. Tilikauden ylijäämä oli 58,1 milj. euroa. Tulos näyttää varsin hyvältä, mutta siihen sisältyy poikkeukselliset verotuloihin ja valtionosuuksiin liittyvät kertaerät. Ilman kertaeriä tulos olisi ollut runsas 30 milj. euroa negatiivinen.

Palvelualueet pysyivät melko hyvin talousarviossaan ja suurimmat poikkeukset olivat toimintatuottojen ylittymisiä tai toimintakulujen alittumisia. Konsernihallinnon poikkeamat toimintakatteesta olivat pääosin toimintakulujen alittumisia.

Tuloslaskelman vuosikate kattoi poistot 142-prosenttisesti, mikä on hyvä tulos. Yli sadan prosentin tunnusluku osoittaa, että tulorahoitus on riittävä. Nyt kuitenkin tulorahoitusta nostivat poikkeukselliset kertaerät, joita ei jatkossa ole odotettavissa.

Rahoituslaskelman tunnusluku toiminnan ja investointien rahavirta oli -28,4 milj. euroa. Negatiivinen luku ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on -208,7 milj. euroa. Tämä tunnusluku ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi, kuten se nyt näyttää muodostuneen. Rahoituksen rahavirran tunnusluku oli -121,2 milj. euroa, mikä tarkoittaa kassavarojen vähenemistä. Kaupungin rahavarojen muutos vuoden aikana oli 149,6 milj. euroa. Kassavarojen riittävyys oli vuoden lopussa 26 päivää, kun se edellisen vuoden lopussa oli 39 päivää.

Sote-uudistus vaikutti tunnuslukuihin huomattavasti

Nettoinvestointien määrä oli 229,2 milj. euroa, mikä alitti muutetun talousarvion 53,8 milj. eurolla. Tähän oli syynä erityisesti talonrakennusinvestointien viivästyminen. Kaupungin lainakanta väheni 72,2 milj. euroa edellisvuodesta ja se oli 853,7 milj. euroa

vuoden 2023 lopussa. Lainakannan vähenemiseen vaikutti mm. konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen väheneminen, mikä on konsernitilin käyttöön liittyvää vaihtelua.

Taseen tunnusluvuista omavaraisuusaste parani hieman, kun se oli 54 % ja vuotta aiemmin se oli 50 %. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Merkittävän suurta velkarasitusta merkitsee 50 %:n tai sitä alempi omavaisuusaste. Tunnusluku suhteellinen velkaantuneisuus oli 97 %, kun se edellisvuonna oli 62 %. Tunnusluku kertoo, että koko vuoden käyttötuloista tarvittaisiin 97 % vieraan pääoman maksamiseen. Kaupungin lainat asukasta kohti olivat 3 347 euroa, mutta lainat ja vastuut asukasta kohti olivat 5 079 euroa. Tämä kuvaa sitä, että investointien rahoituksena käytetään lainojen lisäksi paljon leasingrahoitusta.

Konsernin tunnuslukuja

Konsernin tilikauden tulos oli 64,1 milj. euroa, kun se edellisvuonna oli 114,2 milj. euroa. Konsernin tuloslaskelma ei ole vertailukelpoinen edelliseen vuoteen nähden hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Konsernin tulokseen vaikuttivat erityisesti kaupungin sekä Tampereen Energia Oy:n tulokset. Tuloslaskelman tunnusluvun arvo vuosikate/poistot oli 130 %. Tämä osoittaa, että rahoitus oli riittävää, vaikka vuosikate olikin edellisvuotista alhaisempi.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluku toiminnan ja investointien rahavirta oli -244,2 milj. euroa. Negatiivinen tunnusluku kuvaa, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Investoinneista rahoitettiin tulorahoituksella 53 prosenttia.

Konsernin nettoinvestointien määrä oli 537,4 milj. euroa, mikä oli 12,7 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Merkittävimmät investoinnit kaupungin lisäksi olivat Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n, Tampereen Vuokratulosäätiön, Tampereen Raitiotie Oy:n sekä Tampereen Energian investointeja. Konsernin rahavarat vähenivät tilikaudella 154,8 milj. euroa ja vuoden lopussa 149,8 milj. kassavaroilla olisi hoidettu 25 päivän maksut.

Konsernin omavaraisuusaste oli 38 %, mikä tarkoittaa merkittävän suurta velkarasitusta. Tunnusluku suhteellinen velkaantuneisuus oli 153 %. Vuoden käyttötulot tarvittaisiin 1,5-kertaisina, jotta vieras pääoma voitaisiin maksaa pois. Konsernin lainat asukasta kohti olivat 8 765 euroa ja lainat ja vastuut asukasta kohti olivat 11 418 euroa.

Kaupungin talous hyvinvointialueuudistuksen jälkeen

Eero Laesterä on kuvannut vuonna 2022 julkaistussa teoksessaan Kunnat hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen, miten uudistus vaikuttaa kuntien talouteen. Kunnilla on useita toimintoja, jotka rahoittavat kunnan toimintaa. Näitä ovat erityisesti maan myynti- ja vuokratulot, mutta myös tilavuokrauspalvelut, asuntojen vuokrauspalvelut, vesihuolto- ja pysäköinninvalvonta.

Vuonna 2021 Tampereella rahoittavien toimintojen merkitys oli suurin isoista kaupungeista. Vuoden 2023 talousarviossa Tampereen rahoittavien palvelujen osuus toimintakatteesta oli 33 %, mikä oli toiseksi korkein kuntajoukossa. Rahoittavien toimintojen osuus oli 29 % talousarvion verorahoituksesta.

Laesterän mukaan Tampereella vuonna 2021 kaupungin maanmyyntitulot olivat 3,8 milj. euroa ja maanvuokratulot 56,8 milj. euroa. Maanmyyntitulojen osuus vastasi 0,1 veroprosenttia ja maanvuokratulojen osuus vastasi 1,2 veroprosenttia, yhteensä nämä tulot vastasivat 1,3 veroprosenttia. Maanvuokratuloilla on suuri merkitys myös Helsingissä, Turussa ja Jyväskylässä.

Konsernin merkitys kasvaa

Sote-uudistuksen jälkeen konsernin merkitys kasvaa erityisesti suurissa kaupungeissa, joissa on paljon tytäryhteisöjä. Suurilla kaupungeilla on paljon konsernivetä ja arvioidaan, että konsernivetä hoitokyky heikkenee verorahoituksen leikkauksen vuoksi. Kuntakonsernin lainat ja suhteellinen velkaantuminen ovat osa kriisikuntakriteerejä.

Laesterä esittää teoksessaan, että konsernin merkitystä emon talouteen voidaan tarkastella uudella tavalla, eli verrata konsernin toimintakatetta emon toimintakatteeseen. Jos konsernin toimintakatteen itseisarvo on pieni verrattuna emon vastaavaan, pystyy konserni rahoittamaan emoa. Laesterän mukaan mm. Helsingin ja Tampereen konserniyhteisöt rahoittavat emokaupungin toimintaa.

Ympäristöasiat tilinpäätöksessä

Tilinpäätöksessä seurataan ympäristöasioita Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeistuksen mukaisesti. Kaupungin ympäristönsuojelun tuotot olivat yhteensä 51,7 milj. euroa, mikä on 13,4 % kaupungin toimintatuotoista. Tuotot kasvoivat edellisvuodesta ja ne koostuivat pääosin jätevesi- ja hulevesimaksuista. Ympäristökulut olivat 68,0 milj. euroa, mikä on 7,0 % toimintakuluista. Kulut kasvoivat 29 milj. euroa edellisvuodesta. Kulut koostuvat pääosin joukkoliikenteen ja Tampereen Veden menoista. Ympäristöinvestoinnit olivat 29,1 milj. euroa, mikä on 12,5 % kaupungin investoinneista. Suurimmat ympäristöinvestoinnit olivat Tampereen Veden investoinnit, kävely- ja pyöräteiden rakentaminen sekä hulevesi-investoinnit.

- *Ympäristökulut, -tuotot ja -investoinnit vuosien 2022 ja 2023 tilinpäätöksissä Jyväskylän, Oulun ja Tampereen kaupungeissa*

	Ympäristökulut yht. 1 000 €	Ympäristökulut €/as.	Ympäristötuotot yht. 1 000 €	Ympäristötuotot €/as.	Ympäristöinvestoinnit yht. 1 000 €	Ympäristöinvestoinnit €/as.
Jyväskylä 2022	11 300	78	2 924	20	646	4
Jyväskylä 2023	4 358	29	165	1		
Oulu 2022	23 377	110	22 307	105	16 378	77
Oulu 2023	23 789	111	21 308	99	18 735	87
Tampere 2022	39 000	157	49 300	198	21 900	88
Tampere 2023	68 000	267	51 700	203	29 100	105

* Jyväskylän vuoden 2023 tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisvuoteen, koska vuoden 2023 tietoihin on kerätty vain merkittävimmät tiedot. Myöskään Tampereella tiedot eri vuosien välillä eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Taulukosta havaitaan, että ympäristötuottojen ja -kulujen seuranta tehdään kaupungeissa, mutta toiminta ei ole vielä täysin vakiintunutta. Tampereella tilinpäätöksessä esitetään ympäristöasioiden lisäksi ilmastobudjetti.

Tarkastuslautakunnan arviointi kaupungin ja konsernin taloudesta

Kaupungin tilinpäätöksen tulos oli 55,3 milj. euroa, mikä on hyvä tulos. Tulos sisälsi poikkeuksellisia vero- ja valtionosuuseriä ja ilman niitä tulos olisi ollut noin 30 milj. euroa negatiivinen. Myös konsernin tulos oli hyvä, 64,1 milj. euroa, mutta myös se sisälsi kaupungin poikkeukselliset tuloerät. Kaupungin ja konsernin tulorahoitus riittää palvelujen järjestämiseen ja poistoihin, mutta investointitaso on selvästi poistoja korkeampi, jolloin tulorahoitus ei enää riitä ja kaupunki velkaantuu. Tunnusluku lainat ja vuokravastuut on korkea.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen konsernin merkitys kasvaa kunnissa. Konserninelän hoitokyvyn arvioidaan heikkenevän jatkossa verotulojen leikkauksen myötä. Toisaalta Tampereen konserniyhtiöt ovat rahoittaneet emokunnan toimintaa. Näiden rahoittavien yhtiöiden merkitys kaupungin taloudelle kasvaa jatkossa.

Ympäristöasiat esitellään kuntien tilinpäätöksissä omana kohtanaan, jolloin työ ympäristöasioiden hoidossa tulee näkyväksi. Kolmen kunnan ympäristöasioiden vertailutiedoista havaitaan, että tietojen kerääminen ei ole vielä täysin vakiintunutta. Tarkastuslautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että ympäristöasioiden esittämistä kehitetään ja myös merkittävien konserniyhteisöjen osuus ympäristöeristä tuodaan esiin.

5

**VUODEN 2023
VALTUUSTOTAVOITTEIDEN
TOTEUTUMINEN**

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2023 talousarviossa 43 strategiasta johdettua sitovaa toiminnan tavoitetta, jotka koskivat palvelualueita ja konsernihallintoa. Liikelaitoksille asetettiin yhteensä kahdeksan tavoitetta ja tytäryhtiöille 43 yhtiökohtaista tavoitetta. Lisäksi kaikille tytäryhtiöille asetettiin ilmastotavoite ja kestävän kehityksen tavoite.

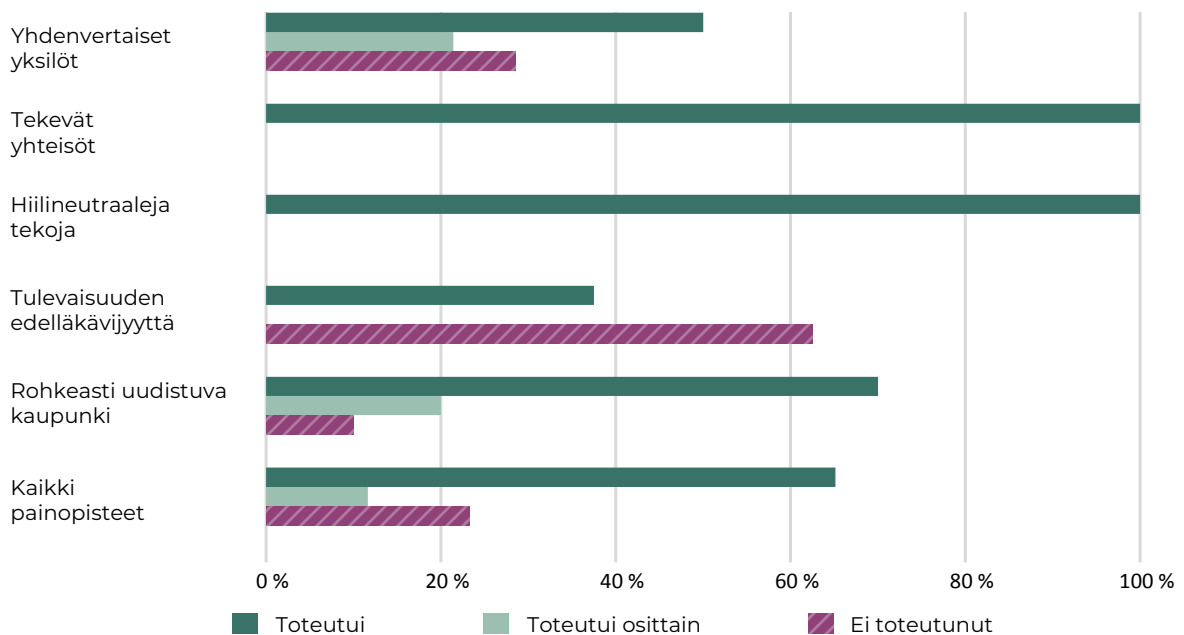
Arviointikysymys: toteutuivatko vuoden 2023 valtuustotavoitteet?

Kaupungin tilinpäätöksessä on kaupunginhallituksen raportointi valtuustotavoitteiden toteutumisesta. Tässä arvioinnissa käsitellään erikseen vain sellaiset tavoitteet, joista tarkastuslautakunta haluaa kertoa näkemyksensä tai antaa lisätiedon, tai joiden arviointi poikkeaa kaupunginhallituksen raportoinnista.

Strategian painopisteet

Valtuustotavoitteiden näkökulmasta katsottuna strategian toteutus eteni hyvin vuonna 2023. Strategian painopisteitä toteuttavista kaupungin tavoitteista 65 % toteutui. Tavoitteista 12 % toteutui osittain ja 23 % jäi toteutumatta.

- *Strategian painopisteitä toteuttavien sitovien toiminnan tavoitteiden toteutuminen*

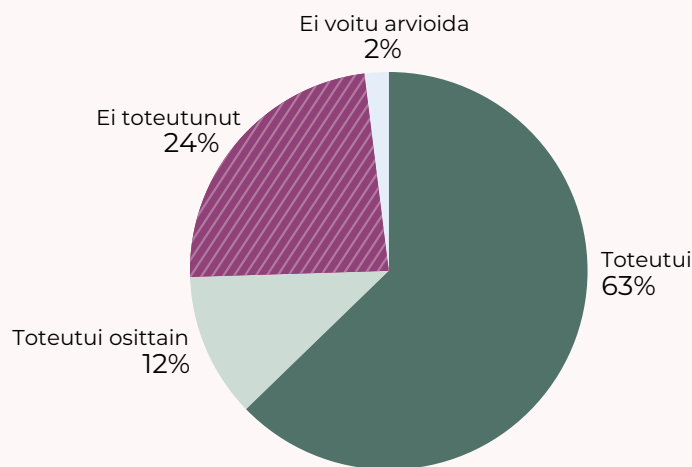
Tekevät yhteisöt ja hiilineutraaleja tekoja -painopisteiden kaikki tavoitteet toteutuivat. Hiilineutraalisuustavoitteet liittyivät asemakaavoitukseen, joukkoliikenteeseen, raitiotien jatko-osuuteen ja luonnon monimuotoisuuteen. Pää tavoite hiilineutraalisuuden saavuttamisesta vuoteen 2030 mennessä on vaarassa jäädä toteutumatta, vaikka vuosittaiset tavoitteet toteutuivat. Tekevät yhteisöt -painopisteen tavoitteet liittyivät yksinäisyyteen, vaikuttamis-

mahdollisuuksiin, tapahtumiin, startup-yrityksiin ja innovaatioiden tukemiseen. Näiden tavoitteiden toteutuminen edistää kattavasti painopisteen päämääriä, joilla pyritään hyvinvoinnin, luovuuden ja innovatiivisuuden kasvuun kaupungissa.

Tulevaisuuden edelläkävijyyttä -painopisteessä oli eniten toteutumatta jääneitä tavoitteita. Ne liittyivät ulkomailta Tampereelle tullessiin asiantuntijoihin, työllistymiseen, ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneiden määrään, keskustan saavutettavuuteen ja perusopetuksen oppimistuloksiin. Painopisteen päämäärä on kaupungin vahva asema kansainvälisessä tiede- ja korkean osaamisen kaupunkina. Tämän päämäärän toteuttamiseksi tarvitaan osaavaa työvoimaa, koulutukseen panostamista ja opiskelijoiden pitovoiman vahvistamista. Vuoden 2023 tavoitteiden heikko toteutuma hidastaa näiden päämäärien toteutumista. Painopisteen tavoitteet etenivät paremmin edellisvuonna, jolloin kaksi kolmasosaa tavoitteista toteutui.

Kaupungin ja liikelaitosten tavoitteet

Kaupungin ja liikelaitosten 51 tavoitteesta 63 % toteutui, 12 % toteutui osittain, 24 % jäi toteutumatta ja 2 %:n toteutumista ei voitu arvioida. Toteutuneiden tavoitteiden osuus kasvoi edellisvuodesta ja arvioimatta jääneiden määrä väheni viidestä yhteen. Tavoitteet vaihtelevat vuosittain, joten vertailua edellisvuosiin voi tehdä vain suuntaa antavasti.

- *Kaupungin valtuustotavoitteiden toteutuminen*

Kaupungin tavoitteita koskevat havainnot

Tavoite 4 oli pienten lasten alueellisen tuen saatavuuden paraneminen vertailuvuoteen 2021 nähden. Tavoite toteutui osittain. Alueellista tukea on vahvistettu perustamalla varhaiskasvatukseen uusia integroituja ryhmiä, pienentämällä joidenkin lapsiryhmien kokoa, lisäämällä neuropsykiatristen valmentajien ja erityisopettajien määrää sekä kouluttamalla henkilöstöä. Näistä parannuksista huolimatta varhaiskasvatuksen valtakunnallinen henkilöstöpula aiheuttaa ongelmia myös Tampereella. Pulaa on niin erityisopettajista,

varhaiskasvatuksen opettajista kuin muustakin henkilöstöstä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan henkilöstöpula on huomattava ongelma, joka voi vaikuttaa lapsen arkeen esim. niin, että hänen saamansa tuki on puutteellista. Varhaiskasvatuksessa tehdään useita toimenpiteitä, jotta henkilöstöpula helpottuisi.

Startup-yritysten henkilöstön määrä kasvoi

Startup-yritysten ja niiden henkilöstön määrän kasvua koskeva tavoite 19 toteutui. Tavoitteen toteutuminen on merkittävää varsinkin aikana, jolloin kaupungin työttömyys kasvoi. Tavoitteen toteutumisen raportointi perustuu Tampereen seudun startup-selvitys 2023:n tietoihin.

Startup-yrityksiksi on määritelty yhtiöt, jotka täyttävät kuusi kriteeriä. Näihin kriteereihin sisältyy mm. yrityksen 1–49 hengen työntekijämäärä, aktiivinen kansainvälistymisen ja voimakkaan kasvun hakeminen, riskirahoituksen saaminen ja yrityksen alle 10 vuoden ikä.

Tavoite 25 oli luonnon monimuotoisuutta kuvaavien seurantaindikaattorien valmistuminen ja seurannan käynnistyminen. Tavoite toteutui. Seurantaindikaattoreita kehitetään myös kansallisesti, mutta kehittämistyö on vielä alkuvaiheessa. Koska valmiita ratkaisuita ei ole tarjolla, Tampere on kehittänyt seurantaindikaattorinsa itse, huomioiden kansallisessa ja kansainvälisessä kehitystyössä tehdyt suunnitelmat. Tarkastuslautakunnan mielestä tällainen edelläkävijyys on merkillepantavaa. Tampereen valitsevat indikaattorit pohjautuvat sopimuksiin, joilla kaupunki on sitoutunut seuraamaan mm. luonnon monimuotoisuutta. Indikaattorien määrittelyllä pyrittiin mahdollistamaan luonnon tilan ja kaupungin keskeisimpien toimenpiteiden kustannustehokas seuranta. Kaupungin seurantaindikaattorit jakautuvat kuuteen kategoriaan, jotka liittyvät esim. uhanalaisiin luontotyyppeihin, ekologisiin verkostoihin, vesistöihin ja haitallisiin vieraslajeihin. Kategoriat sisältävät yhteensä noin 40 indikaattoria. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2024.

Tavoite 29 oli keskustan katujen ja yleisten alueiden kunnossapitoa koskevien kyselytulosten paraneminen edellisvuodesta. Tavoite toteutui. Tavoitteen raportointi koostuu talven ja kesän kyselytuloksista. Kesän tulokset kattavat koko kaupungin pelkän keskustan sijaan. Noin 30 % kesäajan vastauksista koski keskustaa, mutta näitä vastauksia ei pystytä erittelemään tulosten joukosta. Tarkastuslautakunta suosittelee asettamaan mitattavia tavoitteita.

Henkilöstön työhyvinvointiin liittyvät tavoitteet 38 ja 39 toteutuivat erittäin hyvin. Työhyvinvointimatriisin tulos parani kaikilla osa-alueilla. Työntekijäkokemuskyselyn joulukuun tulokset olivat edellisvuotta paremmat kaikilla palvelualueilla. Työhyvinvoinnin paraneminen on tärkeää, sillä se voi vaikuttaa positiivisesti mm. työntekijän sitoutumiseen, työmotivaatioon ja terveyteen.

Tavoite 41 oli, että 57 % kaupungin asiakkaista kokee palvelun ylittäneen odotukset. Tavoite toteutui, sillä 71 % vastaajista koki palvelun ylittäneen odotukset. Tavoitteen toteutumista mitataan asiakastyytyväisyys-

Työhyvinvointi parani

kyselyillä. Odotusten ylittämiseksi katsotaan suosittelun arvot 9 ja 10 (asteikolla 1–10) ja onnistumista kuvaavat arvot 4 ja 5 (asteikolla 1–5). Kaupunkitasoinen asiakaskokemuksen mittaaminen aloitettiin vuonna 2023. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida, että kaikki kaupungin palvelut eivät ole vielä raportoinnin piirissä. Vuonna 2023 mukana oli 22 kaupungin palvelua ja raportointi sisälsi tuloksia mm. varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, joukkoliikenteestä, työllisyys- ja kasvupalveluista, Museokeskus Vapriikista, uimahalleista, ja nuorten monitoimitalosta.

Toteutumatta jääneet tavoitteet 3, 8, 10 ja 28 liittyivät nuoriin. Nämä tavoitteet koskivat ammatillisen koulutuksen negatiivisia eroamisia, kiusaamista ammatillisessa koulutuksessa ja lukioissa, nuorten laajaa työttömyysastetta ja ammatillisista tutkinnoista valmistuneiden määrää. Tavoitteiden toteutumattomuus kasvattaa syrjäytymisen ja muiden ongelmien riskiä. Nuoret tarvitsevat tukea, jolla ehkäistään heidän elämänsä vaikeuttavien tekijöiden kasautumista.

Liikelaytosten tavoitteita koskevat havainnot

Vuonna 2023 kaupungin liikelaitokset olivat Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos ja Tampereen Vesi Liikelaitos. Niiden kahdeksasta tavoitteesta neljä toteutui, yksi toteutui osittain, kaksi jäi toteutumatta ja yhden tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen tavoite oli digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen. Liikelaitoksessa otettiin vuonna 2023 käyttöön useita digitaalisia ratkaisuita. Tavoitteen mittari ”toimenpiteet ja toteutustilanne” on epäselvä. Omistajaohjauksesta ja yhtiöstä saadun tiedon mukaan tavoitteella on tarkoitettu juuri liikelaitoksen käyttöönotettavia ratkaisuja. Tavoite toteutui. Tarkastuslautakunta suosittelee asettamaan tavoitteille yksiselitteiset mittarit.

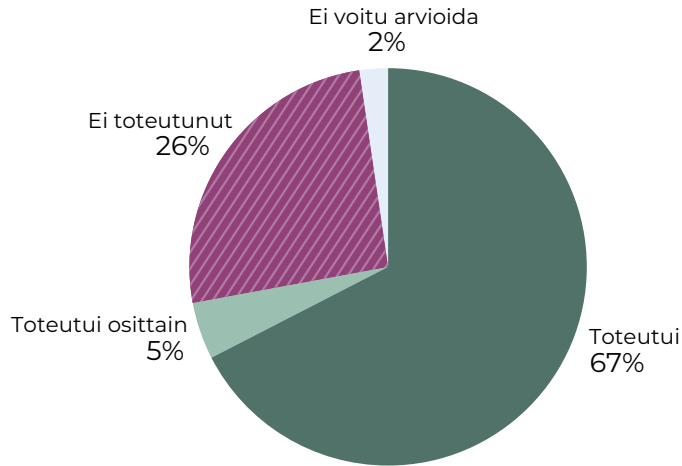
Tampereen Vesi Liikelaitoksen asiakastytyväisyyden paranemista koskeva tavoite toteutui. Asiakastytyväisyys nousi vertailuvuodesta 2021 vain yhden kymmenyksen verran, mutta molempien vuosien tulokset olivat hyvät. Vuoden 2023 kokonaistulos oli 4,2 asteikolla 1–5.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen tavoitteen mukaan puhtaan energian käyttövaatimukset huomioivan varikkotoimintojen suunnittelu- ja toteutusratkaisun tuli edetä päätöksentekovaiheesta toteutusvaiheeseen niin, että laajamittaiseen sähköiseen operointiin siirtyminen on mahdollista vuonna 2024. Tavoite ei toteutunut, sillä päätöstä ei ole tehty ja laajamittainen sähköinen operointi käynnistyy vasta vuoden 2024 jälkeen. Kaupunginhallitus raportoi tavoitteen osittain toteutuneeksi.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen allianssimallin mukaista toimintaa koskevan tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida, koska tavoite on epäselvä. Kaupunginhallitus raportoi tavoitteen toteutuneeksi.

Tytäryhtiöiden tavoitteet

Tytäryhtiöiden 42 tavoitteesta 67 % toteutui, 5 % toteutui osittain, 26 % jäi toteutumatta ja 2 %:n toteutumista ei voitu arvioida.

- *Tytäryhtiöiden valtuustotavoitteiden toteutuminen (ilman ilmastotavoitetta ja kestävän kehityksen tavoitetta)*

Kaupungin talousarvion mukaan tytäryhtiöiden tuli asettaa hiilineutraalisuustiekarttoihinsa välitavoitteet ja tunnistaa toimintaansa liittyvät YK:n kestävän kehityksen tavoitteet vuonna 2023. Nämä tehtävät toteutuivat kaikissa tytäryhtiöissä lukuun ottamatta Tullinkulman Työterveys Oy:tä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan nämä tavoitteet on verrattain helppo toteuttaa. Jos nämä tavoitteet lasketaan mukaan edellä esitettyyn tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumaan, nousee kokonaan toteutuneiden tavoitteiden osuus 77 %:iin. Tarkastuslautakunnan mielestä on tärkeää, että kaupungin hiilineutraalisuuteen ja kestäväan kehitykseen tähtäävää työtä tehdään myös tytäryhtiöissä.

Finnpark Oy:n, Tampereen Raitiotie Oy:n ja Tampereen Tilapalvelut Oy:n kaikki tavoitteet toteutuivat. Näiden yhtiöiden tavoitteet liittyivät mm. talouden tunnuslukuihin ja asiakastytyväisyyteen, mitkä ovat kaupungille omistajana keskeisiä tytäryhtiöiden suoriutumisen mittareita. Vähintään puolet tavoitteista toteutui kaikissa tytäryhtiöissä lukuun ottamatta Tullinkulman Työterveys Oy:tä ja Tampereen Infra Oy:tä.

Tampereen Sähkölaitos Oy:n nimi muutettiin Tampereen Energia Oy:ksi vuonna 2023. Yhtiön tavoitteen mukaan uusiutuvan energian osuuden tuli olla vähintään 40 % yhtiön energiantuotannosta. Tavoite ylittyi reilusti, sillä uusiutuvan energian osuus oli 63 %. Tampereen Energia Oy on tehnyt viimeisten noin 10 vuoden aikana energiantuotantoon liittyviä investointeja, joilla on kasvatettu uusiutuvan energian osuutta ja pyritty hiilineutraaliuteen vuoteen 2030 mennessä. Varsinkin Naistenlahti 3-voimalaitoksen käyttöönotto kasvatti uusiutuvan energian osuutta vuonna 2023. Tampereen Energia Oy myi sähkömyyntiliiketoimintansa toiselle yritykselle alkuvuonna 2024. Tampereen Energia Oy jatkaa lämmön, jäähdytyksen ja sähkön tuotanto- sekä jakeluliiketoimintaansa.

Pirkan Opiskelija-Asunnot Oy:n tavoite oli kasvattaa asuntokantaa MAL-sopimuksen mukaisesti, mistä vuoden 2023 osuus oli noin 60 asuntoa. Tavoite ei toteutunut, sillä vuonna 2023 ei valmistunut asuntoja sopivan tontin puuttumisen takia. Yhtiössä ennakoitaan, että asuntokantaa pystytään kasvattamaan vuositavoitteiden mukaisesti vuosina 2024–2030.

Tampere-talo Oy:n liiketoiminnan kehittämistä koskevan tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida, koska tavoite on epäselvä. Kaupunginhallitus raportoi tavoitteen toteutuneeksi. Tavoite on sama kuin vuonna 2022. Tarkastuslautakunta suosittelee kirjaamaan epäselviksi osoittautuneet tavoitteet ymmärrettävään muotoon seuraavan vuoden talousarviossa. Näin sama epäselvyys ei periydy vuodesta toiseen.

Useita tytäryhtiötä koskevat tavoitteet

Alla olevasta taulukosta nähdään vähintään kolmelle tytäryhtiölle asetettujen tavoitteiden toteutumiset. Näistä 77 % toteutui, 18 % jäi toteutumatta ja 5 % toteutui osittain. Taulukko ei sisällä kaikkia yhtiötä koskevaa ilmastotavoitetta ja kestävän kehityksen tavoitetta, jotka toteutuivat yhtä lukuun ottamatta kaikissa yhtiöissä.

Yhtiö / tavoite	Osinko	Hintojen kilpailukykyisyys	Omistaja-arvo	Tulos tai liikevoittoprosentti	Asiakastytyväisyys
Finnpark Oy					
Pirkanmaan Jätehuolto Oy					
Pirkanmaan Voimia Oy					
Tampereen Energia Oy					
Tampereen Infra Oy					
Tampereen Palvelukiinteistöt Oy					
Tampereen Raitiotie Oy					
Tampereen Särkänniemi Oy					
Tampereen Tilapalvelut Oy					
Tampereen Vuokra-asunnot Oy					
Tampere-talo Oy					
Tullinkulman Työterveys Oy					
Yhteensä: tavoite toteutui (77 %)	6	3	2	4	2
Yhteensä: tavoite toteutui osittain (5 %)					1
Yhteensä: tavoite ei toteutunut (18 %)			2	1	1

- Useita tytäryhtiötä koskevien tavoitteiden toteutuminen

Osinkoa ja hintojen kilpailukykyä koskevat tavoitteet toteutuivat kaikissa yhtiöissä, jolle nämä tavoitteet oli asetettu. Kaupungin vuoden 2023 osinkotuottojen yhteissumma, 39 milj. euroa, oli huomattavan suuri. Tästä 20 milj. euroa kertyi Tampereen Energia Oy:ltä ja 14 milj. euroa Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:ltä. On tärkeää, että kaupunki saa odotustensa mukaista tuottoa omistamistaan tytäryhtiöistä. Osinkotuottoja tarvitaan esim. palveluiden kehittämiseen ja investointien rahoittamiseen. Myös tytäryhtiöiden hintojen kilpailukykyisyys on tärkeää, sillä kaupunki säästää näin palveluidensa kustannuksissa.

Tulosta tai liikevoittoa koskeva tavoite toteutui neljässä yhtiössä viidestä. Tämän mittarin perusteella yhtiöt ovat onnistuneet toteuttamaan liiketoimintansa kannattavasti viime vuosien yleisestä kustannusten noususta huolimatta.

Omistaja-arvoa koskeva tavoite toteutui kahdessa ja jäi toteutumatta kahdessa yhtiössä. Asiakastyytyväisyyteen liittyvä tavoite toteutui kahdessa yhtiössä kokonaan, yhdessä osittain ja jäi yhdessä toteutumatta. Tampereen Raitiotie Oy:n ja Tampereen Tilapalvelut Oy:n asiakastyytyväisyys oli erittäin hyvällä tasolla, eli yli neljän asteikolla 1–5. Pirkanmaan Voimia Oy:n asiakastyytyväisyys parani edellisvuodesta puhtaanapitopalveluissa ja laski ateriapalveluissa. Tampereen Infra Oy:n tavoitearvo oli 45 (asteikolla -100–100), mutta toteutuma jäi arvoon 28.

Arviointikriteerit

Tarkastuslautakunta on määritellyt laatuohjeessaan valtuustotavoitteiden toteutumisen arviointikriteerit. Tavoite katsotaan toteutuneeksi, jos tulokset on saavutettu täysin tai jos saavuttamatta jääneiden tulosten osuus on epäolennaisen pieni. Osittaisen toteutumisen arviointia sovelletaan moniosaisiin tavoitteisiin, joissa vähintään puolet osatavoitteista on toteutunut. Jos vain alle puolet osatavoitteista on toteutunut, tavoite katsotaan toteutumattomaksi.

6

**JÄRJESTÖJEN JA
YHDISTYSTEN TOIMINTA-
EDELLYTYSTEN
VAHVISTAMINEN**

Strategian mukaan kaupunki vahvistaa yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksiä sekä tarjoaa mahdollisuuksia vapaaehtoiselle ja omaehtoiselle toiminnalle. Yleisimmät tavat tukea järjestöjen ja yhdistysten (jatkossa järjestöt) toimintaedellytyksiä ovat raha- ja tilavastukset sekä tilojen luovuttaminen järjestöjen käyttöön maksua vastaan. Kohdeavustusta voi saada yksittäiseen tapahtumaan tai projektin toteuttamiseen. Yleisavustusta voi saada säännölliseen yhdistystoimintaan. Muutamia yleisavustuksia on suunnattu yhteisöille, joiden kanssa kaupunki tekee kiinteää yhteistyötä. Kaupunki sitoutuu avustuksella pitkäjänteiseen yhteistyöhön ja neuvottelevaan avustamiseen. Kaupungin avustuslajeja ovat mm. kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoavustukset sekä hyvinvoinnin edistämisen avustukset.

Kaupungin velvoite järjestöjen toimintaedellytysten tukemiseen sisältyy useisiin lakeihin. Kuntalain mukaan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunta voi edistää tätä mm. tukemalla järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Arviointikysymys: onko kaupunki vahvistanut yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksiä?

Tarkastuslautakunta toteutti järjestöille suunnatun kyselyn syksyllä 2023. Kyselyllä kerättiin järjestöjen kokemuksia niiden ja kaupungin välisestä toiminnasta. Kyselyyn saatiin yhteensä 33 vastausta liikunta-, hyvinvointi-, kulttuuritoimialan ja muiden toimialojen järjestöistä. Tarkastuslautakunta kohdisti arviointinsa vastausten yleisimpiin teemoihin.

Yhteistyö on sujuvaa

Vastausten perusteella kaupungin merkittävin tukimuoto ja onnistuminen on raha-avustuksen antaminen järjestöille. Myös tilojen antaminen järjestöjen käyttöön koettiin merkittäväksi tueksi. Kaupunki sai vastaajilta kiitosta mm. yhteistyön sujuvuudesta ja helppoudesta, ammattimaisuudesta, palvelualttiudesta ja vuorovaikutuksesta. Yksittäisissä vastauksissa keuhuttiin mm. kaupungin myönteistä suhtautumista seuratoimintaan, seuratoimintaa helpottavia investointeja, tiedottamista ja uudistettuja avustusten hakuohjeita.

Järjestöt vastasivat tarkastuslautakunnan kyselyyn

Vuorovaikutusta toivottiin lisää

Yhdeksässä vastauksessa toivottiin kaupungin lisäävän vuorovaikutusta järjestöjen kanssa. Toiveet sisälsivät mm. keskustelufoorumia ja verkostoitumistilaisuuksia. Yksi vastaaja toivoi järjestöjen osallistamista uusien liikuntatilojen suunnitteluun. Kaupungin nykyinen toiminta kattaa eri toimialojen verkostoja, jotka ovat joko kaikille järjestöille avoimia tai niihin valitaan jäsenet toimikaudeksi kerrallaan.

Järjestöedustamon tarkoitus on nostaa kaupungin ja järjestöjen väliseen keskusteluun asioita, jotka liittyvät kuntalaisten hyvinvointiin ja arjessa pärjäämiseen. Edustamossa keskitytään sellaisiin ongelmiin, joita järjestöt voivat korjata keskenään tai yhteistyössä kaupungin kanssa. Vuonna 2023 Järjestöedustamossa oli 15 jäsentä, joista suurin osa edusti hyvinvointi- ja terveystalouden järjestöjä.

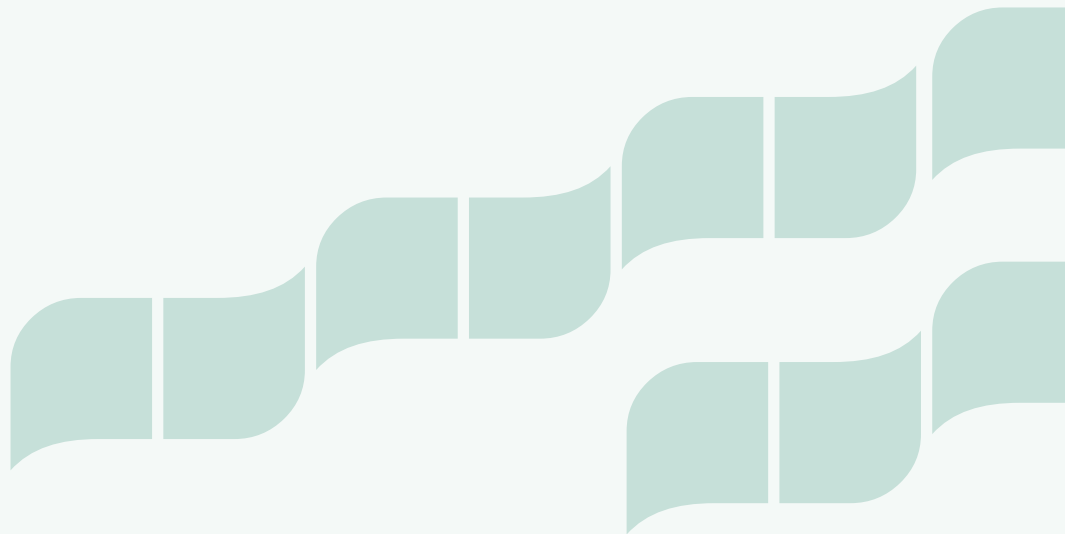
Seuraparlamentin tarkoitus on tuoda valmistelijoiden ja päättäjien tietoon urheiluseurojen näkökulmia mm. seurojen tukemisesta, liikuntaolosuhteiden kehittämistarpeista ja urheilutapahtumista. Seuraparlamentissa käsitellään myös joihinkin uusiin tai saneerattaviin liikuntapaikkoihin liittyviä suunnitelmia. Parlamenttiin kuuluu kymmenen seurojen edustajaa.

Kaupungilla on muutamia toimialakohtaisia verkostoja, jotka on suunnattu järjestöille ja muille toimijoille. Esimerkit tällaisista verkostoista ovat kulttuurialan aamukahviverkosto ja ehkäisevän päihdetyön verkosto. Verkostoissa käsitellään toimialan ajankohtaisia asioita ja osallistujat voivat löytää yhteistyön mahdollisuuksia.

Tilojen tarve on suuri

Kymmenessä vastauksessa ilmeni tarve saada lisää tiloja järjestöjen käyttöön. Tarvittavia tiloja olivat mm. toimistot, esteettömät taiteilijoiden tilat, uimahallit, remontinaikaiset väistötilat ja ylipäänsä parempikuntoiset tilat. Tilojen suuri tarve on havaittu myös kaupungissa.

Järjestöt, kuntalaiset ja yritykset voivat saada kaupungilta yksittäisiä käyttövuoroja esim. liikuntasaleihin, kokoustiloihin tai kirjastojen saleihin. Liikuntatiloihin on tarjolla kausivuoroja. Lisäksi kaupunki voi luovuttaa tilojaan järjestöjen vakituiseen käyttöön avustuksena. Esimerkki tällaisesta tilasta on Työväenmuseo Werstas. Kaupungin omistamissa tiloissa on järjestöjä myös vuokralaisina. Tilojen hallinnoiminen jakautuu kaupungissa useille tahoille, joilla on omat tilojen varausmenetelmänsä. Kuitenkin suurin osa niistä tiloista, joihin on saatavilla yksittäisiä käyttövuoroja, on koottu Varaamo-järjestelmään. Järjestelmässä on tilojen esittelyt ja varausohjeet. Varaamo-järjestelmän varausominaisuuksien kehittäminen ja käyttöönotto on vielä kesken.

Tamperelaiset urheiluseurat, yleishyödylliset yhdistykset ja yhteiskuntavastuulliset yritykset saavat liikuntapaikkojen käyttövuorot muita edullisemmin. Esimerkiksi tunnin vuoro pienessä liikuntasalissa maksaa niille noin 12 euroa, mikä puolet vähemmän kuin muille. Tunnin kestävä aikuisten harjoitusvuoro Tampereen jäähallissa maksaa seuroille 62,40 euroa ja muille hinta on 350 euroa. Liikuntatilojen kausivuoroja jaetaan kaupungin oman toiminnan jälkeen ensisijaisesti liikunta-alan järjestöille.

Liikuntapalveluiden mukaan seurat tarvitsisivat nykyistä enemmän vuoroja liikuntatiloihin ja varsinkin liikuntasaleihin. Koulujen sisäilmaongelmista aiheutuvat remontit vähentävät salien tarjontaa. Remonttien ajaksi pyritään järjestämään korvaavia tiloja. Esimerkiksi Hervannan jäähallin peruskorjauksen aikana kaupunki on myöntänyt seuroille lisävastuksia hallivuorojen ostamiseen yksityisistä halleista tai naapurikunnilta.

Myös kulttuuritilojen tarve on suuri. Vuonna 2021 laaditun Tampereen Kulttuuritilat -raportin mukaan useat järjestöt tarvitsevat pysyvän toimitilan tai jo käytössään olevan toimitilan kehittämistä. Kaupunki vastaa kulttuuritilojen tarpeeseen remontoimalla entisen Nekalan koulun kulttuurikeskukseksi. Valtaosa talosta luovutetaan järjestöjen ja taiteilijoiden käyttöön vuoden 2026 alussa. Kaupunki toteuttaa myös Kohti luovaa Hiedanrantaa -hanketta, johon sisältyy monipuolisten kulttuuritoiminnan tilojen rakentaminen. Hiedanrannan kulttuuritilojen lisääminen on jo sisällytetty kulttuurin palveluverkkosuunnitelmaan. Päätökset hankkeen toteuttamisesta tehdään vuosien 2024–2025 vaihteessa. Kulttuuritilojen tarpeeseen on vastattu myös luovuttamalla kaupungin väliaikaisesti tyhjiään olevia tiloja kulttuuritoimijoiden käyttöön maksutta. Välitilojen neljäs avoin haku toteutettiin vuoden 2023 lopussa.

Osa avustuksista jäljessä hintojen kehityksestä

Kuusi vastaajaa oli tyytymättömiä saamansa avustuksen määrään. Avustussummien koettiin jääneen jälkeen hintojen kehityksestä. Yksi vastaajaa koki, että yhdistyksen toiminnan laajentumista ei ole huomioitu avustussummassa. Toinen koki, että järjestön liikuntaharrastajien suurta määrää ei ole huomioitu. Nämä kokemukset ilmenevät myös kaupungin työntekijöiden haastatteluista ja avustusmäärärahojen tarkastelusta.

Kaupungin yleishyödylliseen toimintaan myöntämien avustusten suuruusluokka oli noin 23 milj. euroa vuonna 2023. Avustushakuja oli 30. Hakijoita oli noin 900 ja niistä 80 %:lle myönnettiin avustus. Reilu puolet ilman avustusta jääneistä oli hakenut kulttuurin kerta-avustusta tai kulttuurin kehittämisavustusta, joilla tuetaan projektiluonteista toimintaa. Pienimmät avustussummat olivat muutamia satoja euroja. Euromääräisesti suurin kokonaisuus olivat taidelaitosten yleis- ja tila-avustukset, joita myönnettiin noin 16 milj. euroa. Eniten näitä avustuksia saivat Tampere-talo Oy, Tampereen Työväenteatteri Oy ja Tampereen Teatteri Oy. Seuraavaksi suurin kokonaisuus oli ”merkittävän hyvinvointia edistävän toiminnan yleisavustus”, jota myönnettiin yhteensä noin 2 milj. eurolla 12 toimijalle. Tätä avustusta voidaan myöntää julkisen sektorin palveluita täydentävään toimintaan.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana yleishyödyllisen toiminnan avustusmäärärahojen kokonaisuus on kasvanut reilut puoli miljoonaa euroa, jos sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vaikutuksia ei huomioida. Vuosina 2018–2020 yleisavustuksiin tehtiin leikkauksia osana talouden tasapainottamisohjelmaa yhteensä 500 000 euroa. Korotuksia on tehty erityisesti vuosina 2023 ja 2024. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastustoimintaan on lisätty kaksi avustuskokonaisuutta. Kulttuurialan avustuksiin on tehty ns. indeksikorotuksia. Elinvoima- ja osaamislautakunta lisää uusia avustuksia työllisyyden ja kotoutumisen edistämiseen. Kertaluonteisia avustushakujia on avattu viime vuosina koronaepidemian vaikutuksiin ja osallistuvan budjetoinnin ideoiden toteutukseen avustuksella.

Valtaosa korotuksista on kohdistunut projekteihin tai vastaaviin erikseen määriteltyihin kokonaisuuksiin. Osa uusista avustuksista on kohdennettu järjestöjen ohella kansalaisten vapaamuotoiseen toimintaan eli ns. neljännelle sektorille. Järjestöjen säännölliseen toimintaan tarkoitetut yleisavustukset ovat laskeneet tai pysyneet melko muuttumattomina. Yleisavustukset ovat järjestöille tärkeää perustoiminnan rahoitusta.

Kaupungin sisäinen tarkastus raportoi keväällä 2023, että useita vuosia avustusta saaneiden järjestöjen avustuksen tarve tulisi arvioida jokaisen hakemuksen kohdalla uudelleen. Myös avustustoiminnan koordinoimisesta vastaavat henkilöt ovat havainneet, että avustussummat reagoivat järjestöjen toiminnan laajentumiseen tai supistumiseen viiveellä ja että asia vaatii kehittämistä.

Avustustoimintaa kehitetään

Viidestä vastauksesta ilmeni kokemus siitä, että avustukset eivät kohdistu järjestöille tasapuolisesti. Kaksi vastaajaa koki avustusperiaatteet epäselviksi. Yksittäisissä vastauksissa mm. koettiin, että taiteenaloja ei tueta tasapuolisesti, että liikunta-avustukset suosivat lapsia ja nuoria ja että poliittiset ja muut yhteydet vaikuttavat järjestöjen mahdollisuuksiin saada avustusta.

Järjestöjä tuetaan raha- ja tila- avustuksilla

Kaupunginhallitus on päättänyt avustusten yleiset periaatteet. Niiden mukaan kaupunki voi myöntää avustuksia yleishyödylliseen toimintaan, joka edistää strategian toteutumista, täydentää kaupungin palveluita ja on kaupungin eettisten periaatteiden mukaista. Avustuksia ei myönnetä toimintaan, jonka kaupunki on kilpailuttanut tai jota kaupunki ostaa hakijalta. Avustusten myöntämisestä päättävät lautakunnat.

Sisäinen tarkastus raportoi maaliskuussa 2023, että kaupungin tulisi täsmentää avustuksia koskeva toimintamalli ja linjaukset. Avustusperiaatteiden uudistus oli meneillään samaan aikaan sisäisen tarkastuksen kanssa. Työ valmistui vuonna 2022 ja se selvensi avustusprosessia ja vastuita. Avustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi -projekti toteutetaan vuosina 2021–2025. Siinä hankitaan järjestelmä avustusten hakemiseen ja hakemusten käsittelyyn. Kaupunkitasoista järjestelmää ei ole aiemmin ollut ja se on vaikeuttanut mm. hakemusten arviointia. Avustuksia koskevat verkkosivut uudistettiin vuonna 2022.

Kaupungin avustustoimintaa koordinoivat henkilöt ovat huomanneet, että jotkut järjestöt ovat avustuskriteerien näkökulmasta katsottuna väliinputoajia. Nämä järjestöt edistävät kaupungin tavoitteiden toteutumista, mutta niiden toiminta ei ole minkään avustustylajin mukaista. Puuttuvia avustuskategorioita ovat esim. ympäristönsuojelun yleisavustukset ja hyvinvointia tukevan toiminnan kohdeavustukset.

Viestintään toivottiin tukea

Tarkastuslautakunnan kyselyssä tiedusteltiin, minkälaista tukea järjestöt toivoisivat avustusten ja tilojen lisäksi. Kuudessa vastauksessa toivottiin apua viestintään. Järjestöjen tapahtumille toivottiin näkyvyyttä kaupungin mediassa. Lisäksi kaupungilta toivottiin tukea järjestöjen oman viestinnän toteuttamiseen.

Avustuksia koordinoivassa tiimissä on pohdittu mahdollisuuksia vahvistaa järjestöjen toimintaedellytyksiä uusilla tavoilla, jotka liittyisivät esim. järjestöjen viestintään tai neuvontaan. Nykyinen viestinnän tuki on keskitetty kaupungin tapahtumakalenteriin ja harrastuskalenteriin, joissa järjestöt voivat julkaista tapahtumiaan. Kaupunki ei pysty tarjoamaan järjestöille muuta näkyvyyttä tasapuolisesti. Lisäksi on tärkeää, että kaupungin mediassa tiedotettavasta toiminnasta vastaa kaupunki.

Tarkastuslautakunnan arviointi järjestöjen ja yhdistysten toimintaedellytysten vahvistamisesta

Järjestöt tekevät paljon arvokasta työtä, joka tukee kaupungin tavoitteiden toteutumista ja palveluita. Kaupunki tukee järjestöjen toimintaa ja tekee niiden kanssa yhteistyötä monin tavoin. Strategian linjaus järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamisesta ei kuitenkaan toteudu kaikilta osin. Järjestöjen yleisavustukset ovat joko laskeneet tai pysyneet melko muuttumattomina hakijoiden määrän kasvusta ja kustannusten noususta huolimatta. Järjestöillä on myös suuri toimintatilojen tarve siitä huolimatta, että kaupunki tarjoaa niille paljon tiloja.

Kaupunki kehittää avustustoimintaa, tilojen saatavuutta ja yhteistyötä järjestöjen kanssa useilla toimenpiteillä. Kehittämistyö on kuitenkin vielä kesken.

Avustuskohteiden rajaaminen on merkittävä poliittinen tehtävä. Jos avustusmäärärahoja ei kasvateta ja halutaan avustaa mahdollisimman monia järjestöjä, jäävät järjestökohtaiset summat pieniksi. Jos taas halutaan kasvattaa järjestökohtaisia avustuksia, jää yhä useampi järjestö kokonaan ilman avustusta.

7

**MAAHANMUUTTAJA-
TAUSTAISET OPPILAAT
TAMPEREEN KAUPUNGIN
PERUSOPETUKSESSA**

Tampereen kaupungin strategia tähtää tulevaisuuden edelläkävijyyteen ja kansainvälisyyteen. Kaupunki pyrkii vetämään puoleensa entistä enemmän kansainvälisiä asiantuntijoita ja opiskelijoita. Maahanmuutto on ollut merkittävä ja kasvava väestönkasvun lähde viime aikoina. Vuonna 2023 kaupungin asukasluku kasvoi 6 057 hengellä, joista 52 % oli maahanmuuttajia.

	2021	2022	2023
väkiluku	244 223	249 009	255 066
väkiluvun kasvu	3 214	4 786	6 057
nettomaahanmuutto	1 242	2 327	3 138
%-osuus väkiluvun kasvusta	39 %	49 %	52 %

- *Tampereen väkiluvun kasvu vuosina 2021–2023, josta nettomaahanmuuton osuus*

Vuonna 2023 nettomaahanmuuttajien osuus oli yli 50 prosenttia koko väkiluvun kasvusta.

Strategia painottaa yksilöiden yhdenvertaisuutta, joka edellyttää mm. syrjimättömyyttä ja kotouttamista. Maahanmuuttajataustaisten tulijoiden määrä näkyy selkeästi valmistavan opetuksen oppilaiden määrän suurena kasvuna. Kaupungin perusopetuksen toimet maahanmuuttajaoppilaiden suomen kielen opiskelussa ja kotouttamisessa ovat keskeisiä.

Arviointikysymys: miten kaupungin perusopetus tukee maahanmuuttajataustaisia oppilaita?

Maahanmuuttajataustaiset oppilaat

Lainsäädännössä maahanmuuttaja määritellään Suomeen muuttaneeksi henkilöksi, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta joka on saanut oleskeluoikeuden. Maahanmuuttajaoppilaat ovat joko syntyneet Suomessa tai muuttaneet Suomeen. Tällaiset oppilaat ovat useimmiten tulleet maahan pakolaisina, vanhempien työperäisen maahanmuuton, vanhemman avioliiton tai adoption kautta. Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat 7–18-vuotiaat lapset ovat oppivelvollisia.

Vuonna 2023 Tampereen perusopetuksessa oli yhteensä 18 648 oppilasta, joista 15 % opiskeli suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää (jatkossa S2-oppilaita). S2-oppilaita oli jokaisessa Tampereen 30 koulussa, mutta heidän osuutensa vaihteli kouluittain. Vähiten S2-oppilaita oli Kämmenniemen, Olkahisen ja Pispän kouluissa, runsas 1 % oppilaista. Eniten S2-oppilaita oli Tampereen kansainvälisessä koulussa ja Ahvenisjärven koulussa, runsas 40 % oppilaista.

Oppimisen tukeminen

Tampereella maahanmuuttajaoppilaat saavat perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistavan opetuksen tarkoituksena on opettaa suomen kieltä ja muita taitoja, joita peruskoulussa tarvitaan. Valmistava opetus vastaa yhden vuoden oppimäärää. Joulukuussa 2022 valmistavassa opetuksessa oli 268 oppilasta, ja marraskuussa vuonna 2023 heitä oli 299 oppilasta.

Kietu-opettaja käyttää selkeää kieltä ja havainnol- listavia esimerkkejä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2-opetus) on oppimäärä, joka on tarkoitettu niille oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai jotka ovat monikielisiä. S2-opetus tarjoaa suomen kielen opetusta vieraan kielen oppijan näkökulmasta. Se kuuluu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen. Oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät opettajat yhdessä, mutta lopulta huoltaja päättää oppimäärien valinnoista.

Kielellisesti tuettua opetusta (Kietu) annetaan oppilaille, jotka tarvitsevat tukea kehittyvään opiskelukieleensä ja muihin opiskeluvaikeuksiinsa. Kietu-opetuksessa opettaja käyttää selkeää ja ymmärrettävää kieltä, havainnollistaa opetusta kuvilla ja esimerkeillä, sekä antaa oppilaille mahdollisuuden harjoitella kieltä erilaisissa tilanteissa. Tampereella Kietu-opetusta annetaan kahdeksassa koulussa.

Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetukseen saadaan erillistä valtionavustusta. Yhdessä suomen kielen opintojen kanssa oman äidinkielen opiskelu luo edellytyksen toimivan kaksikielisyyden kehittymiselle. Tampereella oman äidinkielen opetus on tarjolla 35 eri kielessä yhden tunnin viikossa esiopetuksessa ja kaksi tuntia viikossa perusopetuksessa. Lisäksi monikielinen oppilas voi saada omakielistä tukea oppimiseen.

Perusopetuksessa oppimisen tuki järjestetään kolmella tasolla: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Yleistä tukea saa 77 % kaikista oppilaista, mutta S2-oppilaista vain 66 %. Tehostettua tukea saa kaikista oppilaista 14 % ja S2-oppilaista 19 %. Erityistä tukea saa kaikista oppilaista 8 % ja S2-oppilaista 15 %. Näin ollen S2-oppilaat saavat vähemmän yleistä tukea ja enemmän tehostettua ja erityistä tukea kuin suomenkieliset oppilaat.

Perusopetuksessa on käynnissä hanke, joka keskittyy maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kielen ja kouluvalmiuksien vahvistamiseen. Ohjelma on voimassa 1.8.2022–31.7.2024. Hankkeeseen on varattu yhteensä 570 500 euroa ja siihen saadaan 513 450 euroa avustusta Opetushallitukselta. Ohjelmaan osallistuu seitsemän koulua. Hankkeen toimenpiteet sisältävät mm. maahanmuuttajataustaisten oppilaiden perustaitojen vahvistamisen vuosiluokilla 7–9, omakielisen tuen kehittämisen, S2-opetuksen kehittämisen ja opettajien koulutuksen. Opetusta annetaan noin 1 800 vuosiviikkotuntia. Tätä opetusta antaa 104 opettajaa ja 28 ohjaajaa.

Resurssit	Milj. euroa
S2- opetus	4,10
monikielinen tukiopetus	0,11
Kietu-opetus	0,44
oman äidinkielen opetus	0,80
omakielinen tuki	0,12
yhteensä	5,57

- *Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetukseen oli määrärahoja käytössä vajaa 6 milj. euroa*

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen rahoitus

Kotouttamisen piirissä olevan oppilaan opetukseen saadaan valtionavustusta. Lisäksi tukiopetuksesta ja S2-opetuksesta voidaan hakea erillistä valtionavustusta. Tampereen perusopetuksen maahanmuuttajataustaisen opetuksen valtionosuus on noin 1,4 milj. euroa. Lisäksi kunnille maksetaan korvausta pakolaisten kotouttamiseen. Vuonna 2023 kaupunki sai korvausta 154 000 euroa.

Verrokkitietoa muista kaupungeista

Vieraskielisillä tarkoitetaan tilastoissa niitä henkilöitä, joilla väestörekisteriin merkitty äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Seuraavassa esitetään tietoja vieraskielisten oppilaiden määrästä Tampereella ja verrokkikaupungeissa.

	Oppilasmäärät				Suhteellinen osuus		
	Vieraskielisiä oppilaita	S2 -oppilaita	Valmistavan opetuksen oppilaita	Kaikki oppilaat	Vieraskielisiä oppilaita	S2 -oppilaita	Valmistavan opetuksen oppilaita
Helsinki	11 468	11 399	715	43 777	26 %	26 %	6 %
Espoo	7 774	6 903	905	29 025	27 %	24 %	13 %
Tampere	3 236	2 980	286	18 520	17 %	15 %	10 %
Vantaa	7 659	7 426	458	23 931	32 %	31 %	6 %
Oulu	977	985	131	21 374	5 %	5 %	13 %
Jyväskylä	804	705	165	12 444	6 %	6 %	23 %
Kuopio	875	787	170	11 073	8 %	7 %	22 %
Lahti	1 487	1 374	134	10 327	14 %	13 %	10 %

- *Oppilasmäärät ja suhteelliset osuudet oppilaista suomenkielisessä opetuksessa lukuvuonna 2023–2024. Espoon tiedot ovat lukuvuodelta 2022–2023*

Pääkaupunkiseudun kaupungeissa vieraskielisten ja S2-oppilaiden määrä ja suhteellinen osuus oppilaista on korkein. Vantaalla vieraskielisten osuus on jo lähes kolmannes oppilaista. Tampereella vieraskielisten oppilaiden osuus on pääkaupunkiseudun kaupunkien jälkeen seuraavaksi suurin. Lahdessa on vieraskielisten ja S2-oppilaiden osuus myös melko korkea.

Toiminnan tuloksellisuus

PISA-tutkimus on OECD:n jäsenmaiden yhteinen tutkimusohjelma, joka tuottaa tietoa koulutuksen tilasta ja tuloksista. Viimeisimmän PISA-tutkimuksen mukaan suomalaisten 15-vuotiaiden osaaminen on heikentynyt matematiikassa, lukutaidossa ja luonnontieteissä. Kuitenkin Suomi on edelleen 38 OECD-maan joukossa keskitasoa parempi kaikissa oppiaineissa. Tämä laskeva kehitys on ollut samansuuntaista kaikissa länsimaissa.

Suomen kielen oppiminen on osa kototutumista

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi tuottaa valtakunnallista arviointitietoa eri koulutusasteista. Perusopetuksessa Karvi toteuttaa 1–9 luokkien pitkittäisarviointia, joka alkoi vuonna 2018 ensimmäisen luokan alkumittauksella. Arvioinnin avulla seurataan oppilaiden osaamisen kehittymistä matematiikassa, äidinkielessä ja kirjallisuudessa.

Karvi arvioi vuonna 2020 oppimistuloksia kolmannen luokan alussa. Tulosten mukaan S2-oppilaiden keskimääräinen kehitys oli selvästi heikompaa kuin muilla. Osalla oppilaista kehitys oli hyvin heikkoa. Kuitenkin joka seitsemäs S2-oppilas kehittyi huomattavasti kansallista keskiarvoa paremmin. Osaaminen kehittyi vähiten niillä oppilailla, joiden lähtötaso ensimmäisen luokan alussa oli heikoin. Joissakin kouluissa S2-oppilaat eivät saavuttaneet kahden vuoden opiskelun jälkeen edes sitä tasoa, jolla heidän luokkakaverinsa aloittivat 1. luokan.

Tampereella perusopetuksen vuoden 2023 vuosisuunnitelmassa oli S2-opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen toimivuuden arviointi ja kehittäminen. Nämä ovat kuitenkin vielä käsittelyvaiheessa ja tuloksia saadaan vasta vuoden 2024 keväällä.

Tarkastuslautakunnan arviointi maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemisesta perusopetuksessa

Tampereella perusopetuksessa vieraskielisten oppilaiden osuus on pääkaupunkiseudun kaupunkien jälkeen suurin suurten kaupunkien vertailussa. Kaupunki tavoittelee kansainvälistymistä, ja tämän vuoksi maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukeminen ja suomen kielen oppiminen on tärkeää.

Perusopetus tukee maahanmuuttajataustaisia oppilaita monin tavoin. Lisäksi se arvioi ja kehittää S2-opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen toimivuutta. Valtakunnallisten arviointien mukaan oppilaiden lukutaito on heikentynyt, ja S2-oppilaiden keskimääräinen kehitys on selvästi heikompaa kuin muilla oppilailla.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että perusopetuksessa selvitetään S2-opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen toimivuutta ja kehitetään näitä. Lautakunta odottaa näiden selvitysten tuloksia.

8

ELÄMYSTALOUDEN KEHITYSOHJELMA

Strategian tavoite on, että Tampere tunnetaan vuonna 2030 kansainvälisten tapahtumien ja kulttuurin keskittymänä. Tätä tavoitetta toteutetaan Elämystalouden kehitysohjelmassa vuosina 2022–2025.

Elämystaloudella tarkoitetaan kehitysohjelmassa tapahtuma-, kulttuuri-, matkailu-, pelitoimialan ja audiovisuaalisen toimialan osaamista ja liiketoimintaa. Luovat alat ovat osittain päällekkäisiä elämystalouden kanssa. Niihin luetaan matkailua lukuun ottamatta samat toimialat kuin elämystalouteen ja lisäksi muuta luovaa toimintaa, kuten julkaisutoiminta verkossa, muotoilu, arkkitehtuuri, vaatesuunnittelu, mainonta sekä käsi- ja taideteollisuus.

Arviointikysymys: onko elämystalouden kehitysohjelma edistänyt sille asetettuja tavoitteita mittaristonsa mukaisesti?

Elämystalouden kehitysohjelman toimintakate oli 795 000 euroa vuonna 2023. Kehitysohjelmaan liittyviä toimenpiteitä toteutettiin myös muualla kaupungissa 1,5 milj. eurolla. Lisäksi kehitysohjelma sai 498 600 euroa kaupungin ulkopuolista rahoitusta.

Elämystalous ja luovat alat Pirkanmaalla

Kehitysohjelmassa on laadittu kattava kuvaus Pirkanmaan luovista aloista. Sen mukaan luovien alojen yrityksiä oli yhteensä 2 780 vuonna 2022. Luovien alojen liikevaihto oli 592 milj. euroa, mikä oli noin 5 % koko Suomen luovien alojen liikevaihdosta. Luovat alat työllistivät vuonna 2021 noin 3 750 sellaista henkilöä, jotka ansaitsivat yli 10 000 euroa vuodessa luovien alojen työllä.

Kehitysohjelman raportissa tarkasteltiin Pirkanmaan luovien alojen liikevaihtolukuja. Suurimpiin aloihin lukeutuivat mm. tapahtuma-ala, markkinointitoimistot, arkkitehtuuri ja audiovisuaalinen ala. Pirkanmaan pelialan ja audiovisuaalisen alan liikevaihdot ovat selvästi pienemmät kuin Uudellamaalla. Vain 2 % Suomen audiovisuaalisen toimialan liikevaihdosta ja noin 0,5 % pelialan liikevaihdosta kertyi Pirkanmaalta vuonna 2022. Näillä aloilla on hyvät kehitysmahdollisuudet kotimaassa ja vientimarkkinoilla.

Elämystalouden ohjelmajohtajan mukaan elämystalouden innovaatioissa yhdistyy usein luova ajattelu ja teknologia. Elämystalous tulisikin nähdä keinona vahvistaa kaupungin elinkeinorakennetta. Alan vientiä ulkomaille on mahdollista lisätä ja aluetaloudellisia ketjuja tulisi vahvistaa. Aluetalouden ketjussa toimialat vaikuttavat toistensa menestykseen esim. niin, että asiakkaat ostavat konserttilipun lisäksi majoituksen. Tampereen vahvuus on kulttuuri- ja suur tapahtumien hankkiminen kaupunkiin.

Kehitysohjelma tekee tiivistä yhteistyötä Euroopan kulttuuripääkaupunkihaun jatkohanke Operaatio Pirkanmaan kanssa. Hanke kuuluu hallinnollisesti Tampereen kaupungille, mutta sen toteutukseen ja rahoitukseen osallistuu 19 kuntaa. Hanke toteutetaan vuosina 2022–2024. Operaatio Pirkanmaa kehittää pirkanmaalaisten kulttuuritoimijoiden yhteistyötä. Elämystalouden kehitysohjelma sen sijaan painottaa Tampereen elinkeinopolitiikkaa.

Kehitysohjelman tavoitteiden toteutuminen

Kehitysohjelma perustettiin, koska elämystalouden toimenpiteitä haluttiin johtaa yhtenä kokonaisuutena. Nämä toimenpiteet koottiin kehitysohjelmassa 12 työpakettiin, joiden teemoja ovat esim. pelialan kehittäminen, taidepalvelujen tuotteistaminen, järvi- ja luontomatkailu ja kulttuurikasvatus. Kehitysohjelman projektipäällikön mukaan ohjelma on koonnut aiemmin hajallaan olleet toimijat saman pöydän ääreen, mikä on monipuolistanut yhteistyötä ja parhaimmillaan johtanut toimialoja yhdistävään liiketoimintaan.

Kehitysohjelman poikkileikkaavat tavoitteet
Elämystalouden ja luovien alojen alueellisen vaikuttavuuden ymmärtäminen.
Luovien alojen toimijoiden yhteistyön vakiintuminen ja vahvistuminen.
Kulttuurin ja elinkeinopolitiikan välisen rajan madaltuminen. Elämystalouden ja luovien alojen tuleminen osaksi kestävästä kaupunki- ja aluekehitystä.
Tampereen kehittyminen kansainväliseksi, verkottuneeksi ja tunnetuksi elämiskaupungiksi.

Kehitysohjelmassa on laadittu mittaristo, jolla sen tavoitteiden toteutumista on tarkoitus seurata. Mittaristo kokoaa yhteen kehitysohjelman kolme painopistettä ja niihin liittyvät teemat.

Kehitysohjelman painopisteet ja mittarit		
Osaamisen kehittämisestä osaamiskeskittymäksi	Muuttuvasta ympäristöstä uutta liiketoimintaa	Tapahtumista ja elämyksistä kestävästä vetovoimaa
Luovien alojen ekosysteemin rakentumisen valmiusaste	Yritysten ja yhteisöjen tyytyväisyys	Asiakaskokemus digitaalisista tapahtumapalveluista
Kestävyystoimenpiteiden kuvaus	Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen alue- taloudellinen vaikutus	Elämystalouden kansainvälinen tunnettuus
	Pelialan liikevaihdon kehitys	

Luovien alojen ekosysteemi

Kaupunki toteutti Pirkanmaan luovien alojen ekosysteemihankkeen vuosina 2022–2023. Pirkanmaan liitto rahoitti hankkeesta 80 % ja kaupunki 20 %. Hankkeessa laadittu Pirkanmaan luovia aloja kuvaava raportti sisältää kattavasti tietoja mm. luovien alojen taloudesta, koulutuksesta, työllisyydestä ja mielikuvista. Lähteinä käytettiin haastatteluja sekä talous- ja tilastotietoja. Lopputuloksena määriteltiin Pirkanmaan luovia aloja kuvaavat mittarit ja tehtiin suunnitelma ekosysteemin kehittämiseksi.

Innovaatioissa yhdistyy luova ajattelu ja teknologia

Luovien alojen ekosysteemillä tarkoitetaan toimintatapaa, jossa toimialoilla on yhteiset tavoitteet. Yhteistyö on vapaaehtoista ja sen johtaja voi olla esim. yhdistys tai kaupungin tytäryhtiö. Ekosysteemin toimijoita ovat esim. yritykset, koulutuksenjärjestäjät, yhdistykset ja taiteilijat.

Pirkanmaalla luovat alat muodostavat jo nyt toimialakohtaisia verkostoja, mutta ne eivät vielä muodosta kaikkien toimialojen ekosysteemiä. Ekosysteemihankkeen raportin mukaan luovien alojen toimijoilla on tahtoa rakentaa ekosysteemi.

Ekosysteemihanke päättyi marraskuun 2023 lopussa. Siinä tehtyä työtä jatkavat ainakin elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue, kulttuuripalvelut, Hiedanrantaan rakenteilla oleva luovien alojen keskittymä ja Business Tampere. Tarkat jatkosuunnitelmat laaditaan vuoden 2024 aikana.

Kestävyystoimenpiteet

Kehitysohjelmassa on selvitetty kestävän kehityksen nykytila elämystalouden toimialalla. Raportin mukaan kaupungissa tehdään määrätietoista työtä ekologisen kestävyyden eteen. Sosiaalisen kestävyyden kehittäminen vaatii lisää työtä esim. niin, että kaupungin tiloissa toimivilta tahoilta vaaditaan sitoutumista yhdenvertaisuuteen, esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Raportin mukaan kestävän kehityksen toteuttaminen koetaan usein ylimääräiseksi vaivaksi. Asian korjaamiseksi tarvitaan kestävyystyötä koskevan ymmärryksen syventämistä, jota voidaan saada aikaan neuvonnalla ja tiedottamisella.

Elämystalouden kestävyyden tärkeimmäksi mittariksi nostettiin GDS-indeksi, eli Global Destination Sustainability -index. Mittaristo pisteyttää mukana olevat kaupungit niiden kestävyystoimenpiteiden perusteella. Tampereen vuoden 2023 sijoitus oli 25:s sadan kaupungin paremmuusjärjestyksessä. Edellisvuoden sijoitus oli 33.

Yritysten ja yhteisöjen tyytyväisyys

Pirkanmaan kulttuuribarometri mittaa tapahtuma- ja kulttuurialojen tyytyväisyyttä niiden kotikunniltaan saamaan tukeen. Kyselyn vastaajat ovat mm. tapahtumajärjestäjiä, yrittäjiä ja kulttuuriyhdistyksiä. Kysely on jo toteutettu vuosina 2022 ja 2023. Jatkossa kysely tehdään vuoden tai kahden välein.

Kaupungin tavoite on, että tapahtumien ja kulttuurin tukemisesta ja edistämisestä annettu yleisarvosana paranee jokaisessa mittauksessa. Tampereen vuoden 2023 yleisarvosana 63 oli hieman parempi kuin edellisvuoden tulos 60. Asteikko oli 0–100 ja tamperelaisten vastauksia saatiin noin 100 kappaletta. Tyytyväisyyttä Tampereeseen toimintaympäristönä selvitettiin yleisarvosanan lisäksi kahdella muulla arvosanalla, joiden keskiarvot olivat edellisvuoden tulosta heikompia. Vastaajan tarpeisiin soveltuvien tapahtumapaikkojen riittävyys sai arvosanan 43. Vastaajan tarpeisiin sopivien kulttuurialan työ- ja harjoitustilojen riittävyys sai arvosanan 31.

Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin

Kaupunki on myöntänyt vuodesta 2018 lähtien audiovisuaalisen alan tuotantokannustinta, jota voivat hakea mm. kotimaiset ja kansainväliset elokuvatuotannot sekä ammattimaiset viihdetuotannot. Tukea hallinnoi Business Tampereen elinkeinopoliittinen kehitysohjelma Film Tampere. Vuonna 2023 kannustin oli 10–15 %:n maksuhyvitys Tampereen kaupunkiseudulla syntyneistä tuotantokuluista.

Kannustinta myönnettiin yhteensä noin 4,5 milj. euroa vuosina 2018–2023. Suurin osa tuesta kohdistui palvelujen ostoihin, joilla on myös merkittävä työllistävä vaikutus. Kannustinta saaneiden tuotantojen kuluista noin 37 milj. euroa kohdistui Tampereen kaupunkiseudulle.

Film Tampere on teettänyt selvityksen vuosien 2019–2022 kannustimen vaikuttavuudesta. Kannustinta myönnettiin tarkastelujakson aikana 38 yhtiölle, mikä kasvatti tuotantomääriä. Tuotantojen työllistävä vaikutus oli keskimäärin 61 työllistä vuodessa. Audiovisuaalisen alan työllisyyden ja osaamisen kasvu on houkuttellut kaupunkiseudulle uusia tuotantoja ja alan yrityksiä. Pirkanmaan audiovisuaalisen alan liikevaihto oli 38 milj. euroa ja yritysten määrä 180 vuonna 2022.

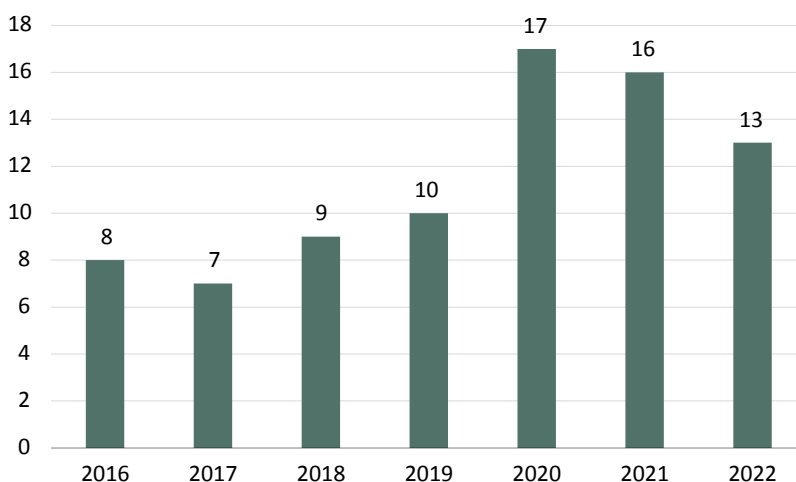
Vuosina 2019–2021 tuettujen yritysten yhteisöveron tuotto oli keskimäärin hieman korkeampi, kuin yhtiöille myönnetty kannustin. Yhtiöiden yhteisöveron tuotto oli keskimäärin 211 tuhatta euroa vuodessa ja tästä keskimäärin 191 tuhatta euroa kohdistui Tampereelle.

Film Tampereen ohjelmajohtajan mukaan kaupunki on tukenut audiovisuaalista alaa tuotantokannustimien lisäksi mm. pitämällä kannustimen hakuprosessin mahdollisimman yksinkertaisena. Kaupunki on myös tukenut mm. avustuksilla luovan alan keskeisimpiä ammattilaistapahtumia, kuten Tampereen elokuvajuhlia. Tuotantoyhtiöiden mukaan Tampereella suhtaudutaan avuliaasti tuotantoihin liittyviin tarpeisiin, kuten liikenne- ja turvallisuusjärjestelyihin.

Pelialan liikevaihto

Pelialaa koskeva tavoite on Pirkanmaan pelialan yritysten liikevaihdon vuosittainen kasvu. Liikevaihdon kasvutavoite ei toteutunut vuonna 2022, sillä 13 milj. euron liikevaihto oli kolme miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Koronaepidemian puhkeaminen nosti pelialan liikevaihtoa huomattavasti, kun ihmiset pysyivät tavallista enemmän kodeissaan. Vuoden 2022 liikevaihdon lasku selittyy epidemian laantumisella, mikä johti pelituotteiden myyntipiikin laskuun. Pirkanmaalla on noin 50 pelialan yritystä. Ala työllisti 107 henkilöä vuonna 2021.

- *Pelialan liikevaihto Pirkanmaalla, milj. euroa v. 2016–2022*

Tampereen pelialan kasvun haasteiksi on tunnistettu mm. opiskelupaikkojen puute, osavien tekijöiden puute, rahoitusvaikeudet ja vähäinen yhteistyö muiden toimialojen kanssa. Kehitysohjelma on tukenut pelialan yhteistyötä audiovisuaalisen alan kanssa järjestämällä verkostoitumistilaisuuksia. Yhteistyö on jo johtanut uuden pelituotteen kehitystyöhön.

Asiakaskokemus digitaalisista tapahtumapalveluista

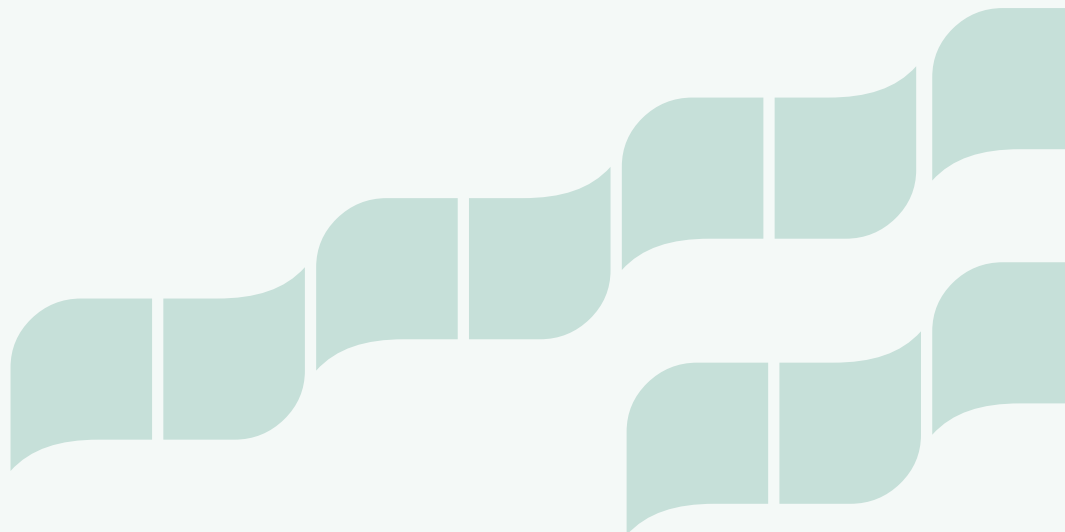
Digitaalinen tapahtumakaupunki -projektissa kehitetään palveluita tapahtumien järjestäjille ja yleisölle. Nämä digitaaliset palvelut liittyvät mm. viranomaislupiin, tapahtumajärjestäjien neuvontaan, tapahtumatilojen varauksiin sekä tapahtumia koskevan tiedon saatavuuteen. Projekti toteutetaan vuosina 2022–2026.

Digitaalisten palvelujen asiakaskokemus mitataan kulttuuribarometrin väittämällä, jonka mukaan kulttuuria ja tapahtumia tukevat digitaaliset palvelut vastaavat alan toimijoiden tarpeita. Tavoite on, että tulos paranee jokaisessa mittauksessa. Asteikko on 0–100. Tampereen keskiarvo oli 58 vuonna 2023. Tulos parani edellisvuodesta, jolloin tulos oli 53. Digitaalinen tapahtumakaupunki -projektissa tavoitellaan yli 60:n tulosta sitten, kun kaikki palvelut ovat valmistuneet ja aktiivisessa käytössä.

Kansainvälinen tunnettuus

Tampereen elämystalouden tunnettuutta kasvatetaan osallistumalla aktiivisesti alan kansainvälisten verkostojen toimintaan ja kaupunkien välisiin kilpailuihin. Nämä nähdään kehitysohjelmassa keinoiksi tavoittaa tärkeät ulkomaiset kohderyhmät.

Kehitysohjelmassa määritellään vuoden 2024 aikana, miten kansainvälistä tunnettuutta seurataan jatkossa. Tunnettuuden tai mielikuvien muuttuminen on useita vuosia kestävä prosessi, jota on vaikea mitata tarkasti. Sen sijaan kaupungin aktiivisuutta elämystalouden verkostoissa ja kilpailuissa voidaan seurata. Lisäksi voidaan tarkastella kaupungin sijoituksia kansainvälisillä ranking-listoilla, jotka kertovat yksittäisistä saavutuksista.

Yhteenveto Elämystalouden kehitysohjelman mittareista	
Mittari	Havainto
Luovien alojen ekosysteemin valmiusaste	Ekosysteemiä ei vielä ole. Pirkanmaan luovien alojen nykytilasta on tehty kattava kuvaus, jotta ekosysteemiä voidaan lähteä rakentamaan. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.
Kestävyysoimenpiteiden kuvaus	Kaupungin elämystalouden kestävä kehityksen nykytila on kartoitettu. Mittaristo on valittu. Tavoitetasoa ei ole asetettu.
Tapahtuma- ja kulttuurialan yritysten ja yhteisöjen tyytyväisyys	Tavoite on, että tyytyväisyys paranee edellisestä mittauksesta. Vuoden 2023 tulos oli parempi kuin edellisvuonna.
Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimien aluetaloudellinen vaikutus	Vuosia 2019-2022 koskevan selvityksen mukaan tuotantomäärät ja alan työllisyys ovat kasvaneet ja alan osaaminen on parantunut. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.
Pelialan liikevaihdon kehitys	Tavoite on pelialan liikevaihdon vuosittainen kasvu. Liikevaihto laski vuosina 2022 ja 2021.
Asiakaskokemus digitaalisista tapahtumapalveluista	Tavoite on, että asiakaskokemus paranee edellisestä mittauksesta. Vuoden 2023 tulos oli parempi kuin edellisvuonna.
Kansainvälinen tunnettuus	Tavoitteet ja seurantamenetelmät määritellään vuonna 2024.

■ Tavoite toteutui vuonna 2023

■ Tavoite ei toteutui vuonna 2023

■ Tavoitteen toteutumista ei voida vielä arvioida

Tarkastuslautakunnan arviointi elämystalouden kehitysohjelmasta

Kehitysohjelma on edistänyt sille asetettuja tavoitteita mittaristonsa osa-alueilla. Tieto elämystalouden ja luovien alojen alueellisesta vaikuttavuudesta on lisääntynyt. Luovien alojen yhteistyö on vahvistunut. Kulttuurin ja elinkeinopolitiikan välisen rajan madaltuminen sekä Tampereen kehittyminen kansainvälisesti tunnetuksi elämiskaupungiksi ovat pitkän aikavälin tavoitteita. Kehitysohjelma edistää niiden toteutumista, mutta pitkäjänteistä työtä tarvitaan myös kehitysohjelman jälkeen.

Kehitysohjelman mittaristo sisältää yhteenvedon ohjelman keskeisistä teemoista. Tähän mennessä kolmeen mittariin on liitetty tavoitetaso, jonka toteutuminen on mitattu. Kehitysohjelma luo pohjan sille, että tulevaisuudessa elämystalouden kehitykselle voidaan määrittellä selkeät tavoitteet ja mittarit.

9

**TAMMELAN STADION
-ALLIANSSIHANKE**

Tammelan jalkapallostadionin hanke sai alkunsa vuonna 2010, kun Lemminkäinen Talo Oy esitti suunnitelman uuden stadionin rakentamisesta Tammelan stadionkortteliin. Suunnitelmaan sisältyi myös liiketiloja ja asumista samassa korttelissa ja pysäköinti oli tarkoitus sijoittaa stadionin alle.

**Stadion rakennettiin
allianssimallilla**

Monien vaiheiden jälkeen Tammelan stadionin toteutusta koskeva allianssisopimus hyväksyttiin kaupungin, Pohjola Rakennus Suomi Oy:n ja JKMM Arkkitehdit Oy:n kanssa kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 2020. Allianssimalli on rakennushankkeen eri osapuolten tiiviiseen yhteistyöhön perustuva toteutusmuoto. Rakentamisen keskeiset osapuolet eli tilaaja, pää- ja arkkitehtisuunnittelija ja pääurakoitsija muodostavat yhteisen organisaation ja vastaavat yhdessä projektin suunnittelusta ja toteutuksesta. Allianssi hankkii tarvittavan muun osaamisen, kuten erikoissuunnittelun, valvonnan ja alihankintaurakat.

Samalla hyväksyttiin koko korttelin toteutusta koskeva IPT-sopimus, jonka osapuolena edellisten toimijoiden lisäksi oli YIT Suomi Oyj (Lemminkäinen Talo Oy oli sulautunut YIT Suomi Oy:öön). IPT-hanke tarkoittaa integroitua projektitoteutusta. Siitä käytetään myös nimitystä yhteisvastuu-urakka. Hankkeen toteutus alkoi vuonna 2021 ja sen kustannusarvio oli 28,4 milj. euroa.

Arviointikysymykset: Miksi Tammelan stadionin rakentaminen on ylittänyt merkittävästi alkuperäisen kustannusarvionsa? Riittikö valtuuston v. 2023 myöntämä lisämääräraha hankkeen loppuunsaattamiseen?

Tammelan stadionin hankekokonaisuus (IPT) sisältää koko korttelin eli yhteensä kahdeksan osaprojektia, joista stadion on yksi. Stadionrakennus kilpailutettiin julkisena hankintana, ja se toteutettiin allianssimallilla. Stadioniin tuli 8 000 katsomopaikkaa ja se täyttää Euroopan jalkapalloliiton korkeimman kategorian neljä vaatimukset. Kenttää peittää lämmitettävä tekonurmi. Pohjola Rakennus Suomi Oy rakensi Salhojankadun puoleiset asuin- ja liiketilat. Kalevan puutien asuin- ja liiketilat rakensi YIT Suomi Oyj, kuten myös maan alla olevat pysäköinti- ja liiketilat.

8 000 katsomopaikkaa

- *Tammelan stadion sai Teräsrakenneyhdistyksen vuoden 2023 Teräsrakenne -palkinnon.*

Allianssimalli ja IPT-urakka

Allianssimallin käyttö Tammelan stadionin hankkeessa oli alusta asti selvää. Kyseessä oli koko korttelin laajuinen uudentyypinen rakennushanke, joka sisälsi monimuotoista rakentamista ja useita toimijoita. Allianssimallissa osapuolten yhteistyötä kannustetaan bonusjärjestelmällä. Tietyt laadulliset tavoitteet saavuttamalla kaikki allianssin osapuolet pääsevät osalliseksi bonuksista.

Allianssimallissa urakoitsijoiden osaaminen otettiin mukaan jo suunnitteluvaiheessa, jotta voitiin kehittää parhaiten hankkeen toteutustapaa ja teknisiä ratkaisuja. Allianssi toimii hankkeen parhaaksi periaatteella, jossa tavoitellaan suunnittelu- ja rakennusaikana parasta mahdollista lopputulosta hankkeelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Allianssi kilpailutti erikoissuunnittelun ja toteutukseen liittyvät alihankinnat muodostamalla hankintapaketteja, joilla ohjattiin suunnittelua ja hankintoja. Jokaisesta hankintapaketesta pyydettiin 3–10 tarjousta. Parhaiden tarjousten tekijöiden kanssa etsittiin edullisempia vaihtoehtoja, joilla säilytetään tavoitteeksi asetettu laatutaso.

Allianssihanke toimii koko korttelin osahankkeet sisältävän IPT hankkeen ”sisällä”, jolloin voitiin ratkoa tiiviisti toisiinsa teknisesti kytkeytyvien hankkeiden toteutus sekä huomioida korttelin elinkaaren aikaiseen toimintaan tarvittavat yhteisjärjestelyt. Näin pyrittiin varmistamaan hankkeen paras mahdollinen lopputulos.

Hankkeen kustannukset ja kustannusarvion ylittyminen

Hankkeen kokonaiskustannusten arvio on 44,4 milj. euroa ja nettokustannusten arvio on 27,9 milj. euroa. Kustannusarvioiden ylittyminen on merkittävää: alkuperäinen kustannusarvio rakentamisen alkaessa vuonna 2021 oli 28,4 miljoonaa euroa, mutta vuonna 2024 se on kasvanut 44,4 miljoonaan euroon. Tämä tarkoittaa 16 miljoonan euron kasvua eli 56 prosentin nousua.

Hankkeen rakennustyöt aloitettiin vuonna 2021. Hankkeeseen liittyvää suunnittelua ja valmistelevia töitä oli tehty jo muutamana aiempana vuotena, yhteensä vajaalla miljoonalla eurolla.

	Talousarvio	Muutettu talousarvio	Tilinpäätös
-2019			171
2020	1 000	1 000	776
2021	7 000	7 224	5 996
2022	11 220	12 448	17 272
2023	14 780	15 267	17 508
2024	0	2 677	
Yhteensä			41 723 milj. €
Talousarvio 2024			2 677 milj. €
Kokonaiskustannukset			44 400 milj. €

- *Hankkeen talousarvio, muutettu talousarvio ja toteutuneet kustannukset vuosittain sekä arvio kokonaiskustannuksista milj. euroa*

Tammelan stadionin kokonaiskustannusten arvio alkuvuodesta 2024 on 44,4 milj. euroa. Vuoden 2024 muutettuun talousarvioon lisättiin 2,7 milj. euroa hankkeen loppuunsaattamiseksi. Lisäksi investoinnin ensikertaiseen kalustamiseen varataan vuoden 2024 muutetussa talousarviossa 120 000 euroa, jotka jäivät käyttämättä vuodelta 2023.

Vuonna 2021 Tammelan stadionin asuntotonttien myynnistä saatiin 14,7 milj. euroa. Lisäksi hankkeelle on myönnetty Euroopan Jalkapalloliiton UEFA:n HatTrick-avustus 1 milj. euroa ja OPM:n liikuntapaikka-avustus 750 000 euroa.

Syyt kustannusarvion ylittymiselle

Allianssin osapuolet ovat tarkastelleet syitä kustannusarvioin ylittymiselle. Keskeisinä syinä nähtiin seuraavat:

- 1. Tavoitehinnan lähtötiedot ja suunnitelman tarkkuus:** Vuoden 2021 suunnitelmilla ei osattu varautua riittävästi vaativiin teknisiin rakenneratkaisuihin, joista ei vielä silloin ollut riittävän yksityiskohtaisia suunnitelmia. Lisäksi osa kehitysvaiheen aikana saaduista ennakkotarjouksista ei pitänyt enää paikkaansa hankintavaiheessa, kun kustannukset olivat rakennusalan poikkeuksellisen suhdanteen vuoksi nousseet tai määriä koskevat suunnitelmat olivat tarkentuneet.
- 2. Rakennusalan poikkeuksellinen suhdannetilanne:** Koronan jälkeiset rakentamisen kustannusnousut ja Venäjää kohtaan asetetut talouspakotteet, joiden seurauksena materiaalien saatavuus vaikeutui, ovat vaikuttaneet hankkeen kustannuksiin. Materiaalien saatavuus oli haasteellista, ja aliurakoitsijoiden vaihtoehtoisia ratkaisuja sisältäviä edullisempia tarjouksia ei saatu tai ne olivat ylihinnoiteltuja.
- 3. IPT-hankkeen monimuotoisuus:** Hankkeen monimuotoisuus osoittautui ennakoitua vaikeammaksi. Työmaan logistiikka, varastointi ja työmaan kunnossapito vaativat kaikilta toimijoilta ennakoitua enemmän resursseja. Lisäksi suunnitelmien keskeneräisyys ja eri osaprojektien yhteensovittaminen aiheuttivat aikataulumuutoksia ja lisäkustannuksia.

Nämä tekijät yhdessä ovat johtaneet hankkeen kustannusten kasvuun verrattuna alkuperäiseen kustannusarvioon.

Allianssi-hanke ja riskivara

Allianssi-hankkeen osapuolet ovat kukin arvioineet allianssia toteutustapana. Malli on todettu tarpeelliseksi näin monimuotoisessa hankkeessa, jossa on useita toimijoita.

Kaupungin uudishankkeissa riskivara on yleensä 5 % ja korjaushankkeissa 10 %. Tammelan stadionin allianssin riskivarausta pienennettiin kehitysvaiheessa 0,4 prosenttiin, mikä on 113 600 euroa. Kaupungin edustajien näkemyksen mukaan mahdollisissa uusissa allianssihankeissa toteutussuunnittelu tulee jo kehitysvaiheessa tehdä pidemmälle kuin Tammelan stadionin hankkeessa ja suunnitella hankintapaketti pitkälle vietyjen suunnitelmien pohjalta ennen tavoitehinnan asettamista.

Stadionin operointi kilpailutettiin

Stadionin operointi kilpailutettiin vuonna 2023 ja se sisältää koko Tammelan stadionin toiminnan, tilojen hallinnan ja kiinteistön ylläpidon. Operaattoriksi valittiin Ilves-Edustus Oy ja sopimus on voimassa 1.1.2029 asti. Ilves-Edustus Oy maksaa ylläpituokran ennakkoa liikuntapalveluille 25 400 euroa kuukausittain. Ylläpituokra tasataan toteutuneen mukaisesti seuraavan vuoden maaliskuussa. Lisäksi operaattori maksaa vastiketta 2 500 euroa/kk sekä 30 % provisiota Tammelan stadionin operoinnin liikutuksesta. Vuodelle 2024 liikuntapalvelut on budjetoitu tuloja 247 000 euroa.

Kaupungin sisällä liikuntapalvelut maksaa Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -ryhmälle 6 %:n pääomavuokraa 222 000 euroa/kk loppukustannusennusteesta 44,4 milj. euroa sekä tontista lisäksi pääomavuokratilastoja 3 912 euroa/kk. Lisäksi liikuntapalvelut maksaa kiinteistöistä ylläpituokran 20 832 euroa/kk ja kunnossapituokran 6 063 euroa/kk. Ylläpidon ja kunnossapidon toteuttaa Tampereen Tilapalvelut Oy. Kuukausikustannukset ovat yhteensä 252 807 euroa.

Tarkastuslautakunnan arviointi Tammelan stadion -allianssihankeesta

Hankkeen kustannusarvio on ylittymässä 16 milj. euroa, mikä vastaa 56 prosenttia alkupe-
räisestä arviosta. Rakentajatahot ovat nimenneet pääsyyt kustannusarvion ylittymiseen:
IPT-hankkeen vaatavuus ja monimutkaisuus, epätarkat suunnitelmat ja poikkeuksellisen vai-
kea talouden suhdanne. Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota poikkeuksellisen
alhaiseen riskivaraukseen, joka oli vain 0,4 prosenttia. Myös alhainen riskivaraus vaikutti
kustannusarvion ylittymiseen.

Valtuuston myöntämä lisämääräraha vuonna 2023 ei riittänyt, ja vuoden 2024 talousarvi-
oon tehtiin 2,7 miljoonan euron lisäys hankkeen loppuunsaattamiseksi.

Tammelan stadion oli usean toimijan ainutlaatuinen yhteishanke, jonka rakentaminen
osui poikkeukselliseen suhdannetilanteeseen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan
kaupunki pyrki allianssimallilla toimimaan vastuullisesti ja ennakoimaan hankkeen hyvän
toteuttamisen, mutta edellä kuvatuista syistä kustannusarvio ylittyi huomattavasti. Tarkas-
tuslautakunta seuraa hankkeen valmistumista ja haluaa tietää hankkeen lopulliset kustan-
nukset.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkossa varmistetaan hankkeiden parempi suunnit-
telu, markkinatilanteen ennakointi, riskienhallinta ja riittävä riskivaraus.

10

**TYÖLLISYYS- JA
KASVUPALVELUJEN
TULOKSELLISUUS**

TIETOTALO

Työllisyys- ja kasvupalvelut tarjoaa julkisia työvoima- ja yrityspalveluita. Palvelut on tarkoitettu työnhakijoille, työnantajille, yrityksille ja yrittäjiksi aikoville. Työllisyys- ja kasvupalvelut tarjoaa palveluita myös maahanmuuttajille, koordinoi nuorisotakuuta ja tarjoaa nuorille Ohjaamo-palvelua. Palvelut perustuvat useisiin lakeihin, kuten lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta, lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä, lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta ja työttömyysturvalainsäädäntöön.

**TE-uudistus tuo
suuria muutoksia
vuonna 2025**

Valtakunnallinen työ- ja elinkeinouudistus (jatkossa TE-uudistus) astuu voimaan vuoden 2025 alussa. Uudistuksessa julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät Työ- ja elinkeinotoimistoista (jatkossa TE-toimisto) kunnille tai kuntien muodostamille työllisyysalueille. Tampere on vastuukunta työllisyysalueella, johon on määritelty liittyvän lisäksi 15 muuta kuntaa. Tampereen seudun työllisyysaluetta valmistellaan laajassa projektissa, jota toteutetaan työllisyys- ja kasvupalveluissa ja jota ohjaa konsernihallinnon johtoryhmä.

Osa Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä siirtyi kaupungille jo maaliskuussa 2021, kun työllisyyden edistämisen viimeisin kuntakokeilu (jatkossa työllisyyskokeilu) käynnistyi Pirkanmaalla. Noin 17 670 tamperelaista asiakasta ja 9 500 muiden Pirkanmaan kuntien asiakasta siirtyi tuolloin TE-toimistosta kuntien vastuulle. Työllisyyskokeilun asiakkaat ovat työttömiä ja työvoimapalveluissa olevia työnhakijoita. He eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan tai he ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä.

Arviointikysymykset: Miten työllisyys- ja kasvupalvelujen tuloksellisuutta mitataan ja seurataan? Onko työllisyys- ja kasvupalvelujen toiminta ollut tuloksellista saatavilla olevien mittarien perusteella?

Työllisyys- ja kasvupalveluiden palveluryhmä, esimerkkejä palveluista	
Rekrytointipalvelut ja kohtaanto	OMA-valmentajat ohjaavat asiakkaita heille sopiviin palveluihin sekä tukevat työhäussa ja työllistymistä edistävien tukien hakemisessa.
	Työllisyyskokeilun aikana tiettyjen tukien, korvausten ja etuuksien myöntäminen, esim. palkkatuki.
	Työvoimakoulutukset, esim. täydennyskoulutus ja kotoutumiskoulutus.
	Henkilöasiakkaiden valmennuspalvelut ja asiantuntija-arvioinnit.
	Rekrytointipalveluita työnantajille, esim. rekrytointiin ja sopimuksiin liittyvää neuvontaa sekä rekrytointitapahtumia.
	Toimintamenot 7,8 milj. euroa vuoden 2023 tilinpäätöksessä.
Työllistymisen monialaisen tuen palvelut	Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu pitkään työttömänä olleille. Palvelussa asiakkaalle laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma. Toimintamalli, jossa yhteistyötä tekevät kaupunki, Pirkanmaan hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos
	Nuorten Ohjaamo-palvelu, joka tarjoaa tukea työllistymiseen, kouluttautumiseen ja arjen hallintaan.
	Toimintamenot 1,9 milj. euroa vuoden 2023 tilinpäätöksessä.
Kansainvälisen osaamisen palvelut	Monikielinen neuvonta Mainio auttaa maahanmuuttajia arjen asioissa, kuten puhelinliittymän tai verkkopankkitunnusten hankkimisessa.
	Kansainvälinen osaamiskeskus tarjoaa maahanmuuttajille ohjausta työelämään ja opintoihin.
	International House Tampere tarjoaa palveluita ulkomaalaisia työntekijöitä rekrytoiville yrityksille.
	Tampereen kaupungin vastaanottokeskus
	Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman osa-alue, jossa kehitetään palveluita maahanmuuttajille.
	Toimintamenot 9,8 milj. euroa vuoden 2023 tilinpäätöksessä.
Kasvupalvelut	Yrittäjyyden edistäminen, esim. alkavan yrittäjän palvelut ja verkostoitumistilaisuudet yrittäjille.
	Startup-yritysten palvelut, esim. Plattform6-niminen talo yhteisölliseen toimintaan
	Työväilytys, esim. rekrytointitapahtumat.
	Kaupunkikehittämisen palveluja, kuten tapahtumia ja vienninedistämismatkoja.
	Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman osa-alue, jossa kehitetään yrityksiin uutta liiketoimintaa.
	Toimintamenot 4,7 milj. euroa vuoden 2023 tilinpäätöksessä.

Valtio rahoittaa suurimman osan työllisyyskokeilun lakisääteisistä työllisyyspalveluista, kuten koulutus- ja valmennuspalveluista sekä tuista. Valtion rahoitus näihin palveluihin oli kokonaisuudessaan n. 33 milj. euroa vuonna 2023. Valtaosa rahoituksesta kohdentui Pirkanmaan työllisyyskokeilun asiakkaille ja loput Pirkanmaan TE-toimiston asiakkaille. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii tarvittavat palvelut ja mm. seuraa niiden asiakastytyväisyyttä. Palvelut siirtyvät Tampereen seudun työllisyysalueelle, kun TE-uudistus astuu voimaan.

Työllisyys ja toimintakate

Tampereen työllisyyttä kuvaaviin tunnuslukuihin sisältyvät kaupungin työllisyyspalvelujen asiakkaiden lisäksi Pirkanmaan TE-toimiston asiakkaat, joiden osuus on noin 30 % kaikista asiakkaista. Tunnuslukuja tarkasteltaessa tulee huomioida, että työllisyyden kehittymiseen vaikuttavat myös talouden suhdanteet ja sosiaaliturvan muutokset.

Tampereella oli 16 079 työtöntä työnhakijaa joulukuussa 2023, mikä oli 3 726 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä työnhakijoista oli 25 % ja 20–25-vuotiaiden osuus oli 16 %.

Tampereen työttömyysaste oli 13,0 % joulukuussa 2023, mikä oli 2,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisvuonna ja 1,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko maassa. Kuuden suurimman kaupungin vertailussa Tampereen työttömyysaste oli Oulun jälkeen toiseksi korkein. Tampereella ja Turussa oli sama työttömyysaste. Tampereen kuukausittainen työttömyysaste on vaihdellut välillä 9,2 %–14,2 % vuosina 2021–2023.

Myös Tampereen pitkäaikaistyöttömyys on kasvussa. Joulukuussa 2023 Tampereella oli 4 412 pitkäaikaistyötöntä, mikä oli 947 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Tampereen kaikista työttömistä työnhakijoista 27 % oli pitkäaikaistyöttömiä.

Laaja työttömyysaste sisältää työttömien työnhakijoiden lisäksi työllistymistä edistävien palveluiden asiakkaat. Joulukuussa 2023 Tampereen laajaan työttömyyteen laskettiin 22 958 henkilöä, mikä oli 3 155 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Kasvua oli sekä työttömien työnhakijoiden että työllistymistä edistävien palveluiden asiakasmäärissä. Työllistymistä edistävissä palveluissa olevien henkilöiden osuus oli yli 30 % kaikista laajaan työttömyysasteeseen lasketuista henkilöistä. Määrä oli korkein suurissa kaupungeissa.

Vuoden 2023 valtuustotavoite oli nuorten ja ulkomaalaisten laajan työttömyysasteen kehittyminen kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolle. Tavoitteen raportoinnissa tarkasteltiin joulukuun tilannetta. Tavoite ei toteutunut, sillä Tampereen laaja työttömyysaste nousi kummassakin ryhmässä enemmän kuin muissa suurissa kaupungeissa keskimäärin. Nuorten laaja työttömyysaste nousi Tampereella 2,2 prosenttiyksikköä ja ulkomaalaisten laaja työttömyysaste nousi 3,7 prosenttiyksikköä. Ulkomaalaisten laajan työttömyysasteen kasvua selittää se, että Tampereelle on muuttanut edellisvuotta enemmän vieraskielisiä henkilöitä.

Vuoden 2023 valtuustotavoite oli kasvattaa työllisyyskokeilussa vuoden aikana työllistyneiden asiakkaiden kokonaismäärää edellisvuodesta. Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan tavoite ei toteutunut, sillä vuonna 2023 työllistyi 8 668 henkilöä, mikä oli 619 henkeä vähemmän kuin edellisvuonna. Työllistyneiden määrää tarkasteltaessa on syytä huomioida mittarin epätarkkuus. Tiedot perustuvat asiakkaiden itse tekemiin työllistymisilmoituksiin, eivätkä kaikki tee ilmoitusta.

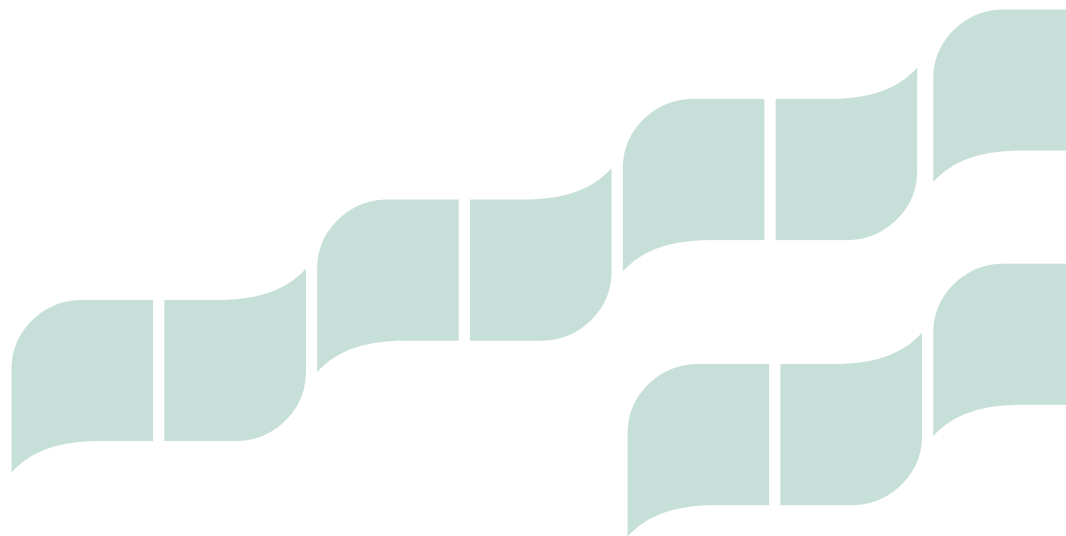
Toimintakate kuvaa toimintatulojen ja toimintamenojen erotusta. Työllisyys- ja kasvupalvelujen vuoden 2023 toimintakate oli -46,8 milj. euroa ja se oli 5,8 milj. euroa pienempi, kuin muutetussa talousarviossa. Henkilöstökulut toteutuivat 4,0 milj. euroa suunniteltua pienempinä, sillä virkarekrytointiprosessit kestävät useita kuukausia. Työntekijän irtisanoutuessa tai siirtyessä toisiin tehtäviin kestää pitkään saada tilalle uusi työntekijä, jolloin palkkakustannuksia säästyy. Kustannuksia säästyi myös palkkatukilain uudistuksen viivästyksen seurauksena. Avustaviin tehtäviin voitiin palkata henkilöstöä osin valtion varoin pidempään, kuin alun perin oli ennakoitu. Palvelujen ostot toteutuivat 3,8 milj. euroa pienempinä kuin talousarviossa, mikä johtui mm. siitä, että valtion työllisyysmäärärahat kattoivat suunniteltua suuremman osan hankinnoista.

Työelämän laatu

Työllisyys- ja kasvupalveluiden yhteenlaskettu työmäärä oli 209 henkilötyövuotta vuonna 2023. Vuoden lopussa henkilöstön määrä oli 291. Näiden kaupungin omien työntekijöiden lisäksi kaupungilla työskentelee noin 130 TE-toimiston virkailijaa, jotka siirrettiin kaupungin palveluihin työllisyyskokeilun alkaessa. Heidän työnantajansa on TE-uudistuksen toteutumiseen saakka valtio, mutta heidän työnjohdostaan vastaa kaupunki. Tämä järjestely perustuu työllisyyskokeilua koskevaan lakiin.

Määräaikaisen henkilöstön osuus on kasvanut suureksi työllisyyskokeilun aikana, eli vuodesta 2021 alkaen. Kasvun taustalla vaikuttavat työllisyyskokeilun määräaikaisuus ja TE-uudistukseen valmistautuminen. Palvelussuhteiden määräaikaisuus on kasvattanut myös henkilöstön vaihtuvuuden suureksi. Pitkistä rekrytointiprosesseista aiheutuu henkilöstövajetta.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen sairauspoissaolot olivat 11 päivää henkilötyövuotta kohden vuonna 2023. Koko kaupungin sairauspoissaolot olivat suuremmat, eli 17 päivää henkilötyövuotta kohden. Työllisyys- ja kasvupalvelujen sairauspoissaolot vähenivät 17 % edellisvuodesta. Vuonna 2023 työllisyys- ja kasvupalveluissa sairauslomalle joutuneista henkilöistä 82 % piti sairauslomansa esihenkilön luvalla, jolloin lääkärin tekemää diagnoosia ei ole. Seuraavaksi eniten sairauslomia pidettiin hengityselinten sairauksien takia. Valtaosa sairauspoissaoloista kesti korkeintaan viikon. Mielenterveydellisiin syihin perustuvien sairauspoissaolopäivien osuus kaikista sairauspoissaolopäivistä oli suuri, eli 41 %. Tämä oli selvästi suurempi osuus kuin koko kaupungissa, missä osuus oli 24 %. Työllisyys- ja kasvupalveluiden suurta osuutta selittää se, että mielenterveyden ongelmiin liittyvät poissaolot voivat olla pitkiä. Sairauslomalla olleista työntekijöistä 17 %:n poissaolo perustui mielen-terveyden syihin.

Työterveyslaitoksen Kunta10-tutkimus selvittää kunta-alan henkilöstön työhön, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä kokemuksia. Kyselytutkimus tehdään joka toinen vuosi. Vuonna 2022 tutkimuksen kohderyhmään kuului työllisyys- ja kasvupalveluissa 196 kaupungin omaa työntekijää ja kohderyhmän ulkopuolella olivat mm. lyhyet määräaikaiset työsuhteet ja TE-toimistosta siirtyneet työntekijät. Vastausprosentti oli 65. Työllisyys- ja kasvupalvelujen vuoden 2022 tulokset olivat hieman parempia kuin edellisessä mittauksessa. Kokonaistulos oli parempi kuin kaupungissa keskimäärin. Se sai arvon 40 asteikolla 1–100, jossa 1 kuvaa kaupungin parasta tulosta ja 50 kaupunkia keskimäärin. Työssä jaksamista koskevista mittareista ilmeni, että työnantajan vaihtamista oli harkinnut 65 % vastaajista, mikä oli 18 prosenttiyksikköä enemmän kuin kaupungissa keskimäärin. Muilta osin työssä jaksamista kuvaavat mittarit saivat noin 10 prosenttiyksikköä paremmat tulokset kuin kaupungissa keskimäärin. Työllisyys- ja kasvupalvelujen vastaajista 95 % oli osallistunut kehityskeskusteluun, mikä oli selvästi parempi tulos kuin koko kaupungin 69 %.

Kaupungin työntekijäkokemuskysely kartoittaa työntekijöiden kokemuksia arjen työstä. Kysymykset käsittelevät mm. päämääriä, yhteenkuuluvuutta ja turvallisuutta. Vuoden 2023 kolmeen kyselyyn vastasi noin puolet työllisyys- ja kasvupalveluiden kohderyhmästä, johon kuuluivat sekä kaupungin omat että TE-toimistosta siirtyneet työntekijät. Kyselyn tuloksena saadaan vastaajien kokema työelämän laatua kuvaava indeksiarvo välillä 1–100, jossa paras arvo on 100. Suomalaisten työpaikkojen keskimääräinen tulos on 60. Työllisyys- ja kasvupalvelujen arvo on vaihdellut välillä 54–63 vuosina 2021–2023 ja kaupungin tulos on ollut 60:n tuntumassa. Työllisyys- ja kasvupalvelujen henkilöstön tyytyväisyys oli hyvä alkuvuonna 2023, mutta se heikkeni loppuvuoden kyselyissä. Vuoden viimeisin tulos oli 55. Työllisyys- ja kasvupalveluihin viime vuosina kohdistuneet merkittävät muutokset ovat vaikuttaneet henkilöstön hyvinvointiin.

Kaupungin esihenkilöarviointi selvittää esihenkilöiden osaamista kuudella osa-alueella, jotka liittyvät mm. asiakaskeskeisyyteen, uudistumiseen ja strategian toteuttamiseen. Työllisyys- ja kasvupalveluiden vuoden 2023 kysely lähetettiin kaupungin omille työntekijöille. Tulokset olivat lähellä edellisvuoden ja koko kaupungin tuloksia. Arviointiasteikko oli 1–4, jossa neljä oli paras arvosana. Itsearviointien keskiarvo oli 3,3 ja vastausprosentti 58. Arvioitavan henkilön alaisten ja esihenkilön antamien arviointien keskiarvo oli 3,5 ja vastausprosentti 51.

Palvelujen laatu

Työllisyys- ja kasvupalvelujen laatua seurataan useilla asiakaspalautekyselyillä. Kyselyjen sisällöt ja toteutustavat vaihtelevat, sillä palvelut ja asiakaskunta ovat keskenään hyvin erityyppisiä. Arvioinnissa tarkasteltujen tulosten perusteella työllisyys- ja kasvupalvelujen asiakkaat ovat pääosin tyytyväisiä saamiinsa palveluihin.

Useimpien henkilöasiakkaiden palveluissa palautteet kerätään asiointipaikan tablet-laitteilla. Nämä tulokset olivat hyviä vuosina 2021–2023. Vuonna 2023 palautetta kerättiin vain heinäkuun loppuun asti, koska palautejärjestelmän kilpailutus viivästyi. Kyselyt sisältävät pääkysymyksen siitä, suositteletko asiakas saamaansa palvelua (NPS eli Net Promoter Score). Vuonna 2023 henkilöasiakkaiden palveluista saatu NPS-arvo oli 73, mikä oli erittäin hyvä tulos asteikolla -100–100. Vastaajista 63 % koki saamansa palvelun hyödylliseksi ja 1 % oli väittämän kanssa täysin eri mieltä. Myös kansainvälisiä palveluita koskevat NPS-arvot olivat erittäin hyviä ja ne vaihtelivat välillä 67–85.

Pirkanmaan työllisyyskokeilun asiakkailta kerättiin noin 4 000 avointa palautetta alkuvuonna 2023.

Palautteet sisälsivät vastauksia kaikista kokeilun kunnista. Työllisyyskokeilun kyselyn toteuttaa

KEHA-keskus (ELY-keskusten sekä TE-toimistojen

kehittämis- ja hallintokeskus). Hyvää palautetta saivat varsinkin OMA-valmentajat, joita kuvailtiin avuliaksi ja asiantunteviksi. Asiakkaat kokivat säännöllisen yhteydenpidon hyväksi ja kertoivat saaneensa nopeasti vastauksia tiedusteluihinsa. Hyvää palautetta saatiin myös kuntouttavasta työtoiminnasta, vaikka se on siirtynyt hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Kehittämisohjelmassa korostuivat palvelujen yksilöllistäminen ja tehokkuuden parantaminen, viestinnän parantaminen, verkkosivujen selkeyttäminen, byrokratian vähentäminen sekä empaattisen ja pätevän henkilökunnan tarve. Erityistarpeidensa huomioimista kaipaavat mm. yli 50-vuotiaat, korkeakoulutetut, pitkäaikaissairaat sekä taide- ja kulttuurialan työnhakijat.

**Asiakkaat ovat halukkaita
suosittelemaan palveluita**

Avointen palautteiden lisäksi työllisyyskokeilun asiakkaat vastasivat kyselyyn, jossa palvelua arvioitiin asteikolla 1–5. Tamperelaisista vastaajista 50 % antoi tyytyväisyydestään palveluun kokonaisuutena hyvän arvon 4 tai 5. Heikoimman arvon antoi 18 % vastaajista. Työllisyyskokeilun NPS-arvo oli -21, mikä oli heikko tulos, toisin kuin kaupungin toteuttamissa kyselyissä. Työllisyys- ja kasvupalveluissa on havaittu tulosten välinen ristiriita, mutta sen syytä ei ole saatu täysin jäljitettyä. Ero saattaa liittyä kyselyjen toteutusajankohtaan. Kaupungin omien kyselyjen palautteet kerätään asiointipaikassa. Työllisyyskokeilun kysely lähetetään asiakkaalle satunnaisena ajankohtana, jolloin osa asiakkaista ei ole vielä edes asioinut työllisyys- ja kasvupalveluissa. Toinen mahdollinen selitys tulosten väliselle erolle on se, että kyselyssä asiakkaat arvioivat työ- ja elinkeinopalveluita, joita tuottaa kaupungin lisäksi TE-toimisto.

Kasvupalvelut sisältävät useita palveluita, jotka liittyvät mm. yrityksen perustamiseen, startup-yritysten tukemiseen ja yrittäjien verkostoitumiseen. Asiakastyytyväisyyttä mitataan useilla kyselyillä, joiden perusteella asiakastyytyväisyys on varsin hyvällä tasolla. Osassa palveluita on mitattu NPS-arvo, joka vaihteli erinomaisella tasolla 73–100.

Palvelujen vaikuttavuus

Valtioneuvoston verkkosivujen mukaan työllisyyspalvelujen vaikuttavuus näkyy myönteisinä muutoksina asiakkaiden terveydessä, hyvinvoinnissa, työkyvyssä ja työllistymisessä. Työllisyys- ja kasvupalvelut on määritellyt vaikuttavuutensa mm. työttömyyden ennaltaehkäisemiseksi, yritysten menestymiseksi sekä työn kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseksi. Seuraavassa tarkastellaan asiakkaiden osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin, mikä on edellytys vaikuttavuuden toteutumiselle. Lisäksi tarkastellaan työmarkkinatuen kuntaosuutta, joka antaa viitteitä vaikuttavuuden toteutumisesta.

Vaikuttavuus tarkoittaa myönteisiä muutoksia asiakkaalle

Valtuusto asetti vuodelle 2023 tavoitteen, jonka mukaan keskimäärin vähintään 3 000 henkilöä kuukaudessa saa työmarkkinatukea työllistymistä edistävän palvelun perusteella. Tavoite toteutui, sillä tavoitteen mukaisia henkilöitä oli 3 872 joulukuussa 2023. Työllistymistä edistävät palvelut tukevat työllistymistä, ammattiin kouluttautumista ja ehkäisevät syrjäytymistä.

Kunta maksaa työttömyyden perusteella asiakkaalle maksetusta työmarkkinatuesta 50–70 % sen jälkeen, kun asiakas on saanut tukea 300 päivää. Tätä työmarkkinatuen kuntaosuutta voivat pienentää esim. työllisyyspalvelujen hyvä vaikuttavuus tai hyvä työllisyystilanne. Työllistymistä edistävien palvelujen aikana kunnan maksuosuus poistuu. Aktivointitoimia ovat palkkatukityö, omaehtoinen opiskelu, työvoimakoulutus, työkokeilu ja kuntouttava työtoiminta. Joulukuussa 2023 Tampereella oli 4 350 työmarkkinatukea saavaa henkilöä ja heistä yli puolet oli saanut työmarkkinatukea yli tuhat päivää. Tilanne oli suunnilleen sama kuin edellisvuonna samaan aikaan. Vuosien 2023 ja 2022 kuukausikohtaisen vertailun perusteella vuonna 2023 oli keskimäärin vähemmän työmarkkinatukea saavia henkilöitä kuin edellisvuonna.

Tampereen maksama työmarkkinatuen kuntaosuus on vaihdellut vuosina 2018–2023 yhteensä 25 milj. eurosta 31 milj. euroon. Vuonna 2023 työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 26 milj. euroa, mikä oli saman verran kuin edellisvuonna. Vuoden 2023 kuntaosuuteen vaikutti alkuvuoden hyvä työllisyystilanne, joka heikkeni vasta loppuvuonna. Työttömyyden kasvu näkyy työmarkkinatuen kuntaosuudessa yleensä viiveellä. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen vaikuttivat myös vuoden alussa työmarkkinatukeen tehty 4 %:n korotus ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvan kuntouttavan työtoiminnan jonot, joista kerrotaan tarkemmin arviointikertomuksen seuraavassa luvussa.

Yhteenveto

Seuraavassa taulukossa on yhteenveto tämän tuloksellisuusarvioinnin havainnoista. Yhteenvetoa tarkasteltaessa tulee huomioida, että mittarit ja tavoitteet eivät ole painoarvoiltaan yhdenvertaisia, mutta ne auttavat kokonaiskäsityksen muodostamisessa.

Työllisyys ja toimintakate	
Tavoite tai mittari	Havainto
työttömyysaste	korkeampi kuin edellisvuonna ja koko maassa
pitkäaikaistyöttömyys	korkeampi kuin edellisvuonna
laaja työttömyysaste	työttömien työnhakijoiden ja työllistämistä edistävissä palveluissa olleiden asiakkaiden määrät kasvoivat
nuorten ja ulkomaalaisten laaja työttömyysaste	valtuustotavoite ei toteutunut
työllistyneiden kokonaismäärä	valtuustotavoite ei toteutunut
toimintakate	toteutui talousarviota pienempänä

Työelämän laatu	
Mittari	Havainto
sairauspoissaolot	vähenevät edellisvuodesta, mielenterveyden syihin perustuvien sairauspoissaolopäivien osuus oli suuri
Kunta10	kokonaistulos parani edellisvuodesta ja oli parempi kuin kaupungissa keskimäärin
työntekijäkokemuskysely	tulokset hieman alle suomalaisten työpaikkojen keskitason
esihenkilöarviointi	tulokset lähellä edellisvuoden ja koko kaupungin tasoa

Palvelujen laatu	
Mittari	Havainto
yleisvaikutelma asiakaskyselyjen tuloksista (useita palveluita ja kyselyitä)	kyselyjen tulokset hyvällä tasolla
NPS-arvot (useita palveluita)	valtaosin erittäin hyvät

Palvelujen vaikuttavuus	
Tavoite tai mittari	Havainto
työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea saavien määrä	kaupungin talousarviossa asetettu tavoite toteutui
työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden määrä	keskimäärin pienempi kuin edellisvuonna

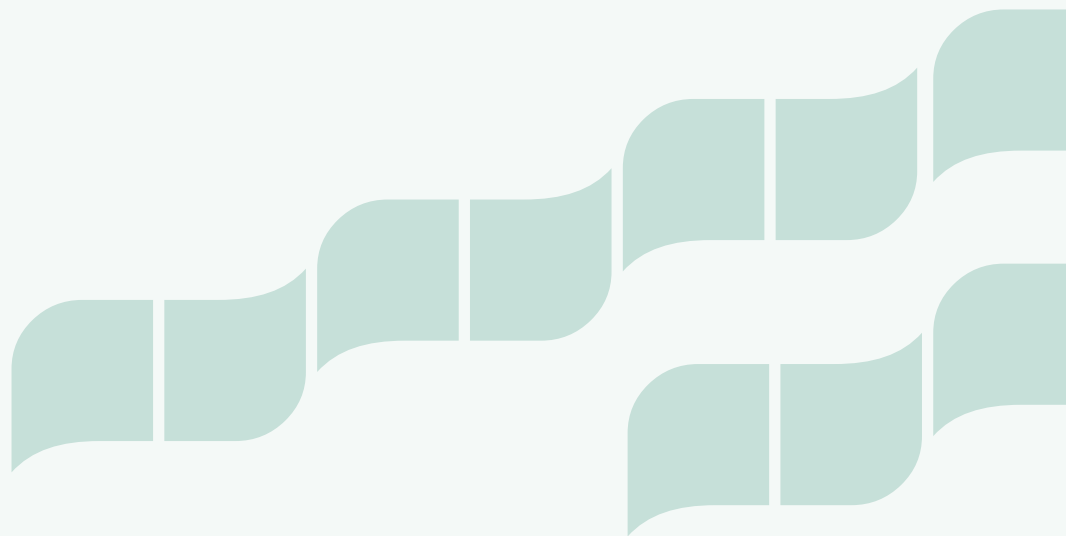
- Toteutuminen hyvällä tasolla
- Toteutuminen tyydyttävällä tasolla
- Tavoite ei toteutunut tai kehityssuunta heikkeni

Tarkastuslautakunnan arviointi työllisyys- ja kasvupalvelujen tuloksellisuudesta

Työllisyys- ja kasvupalvelut seuraa ja mittaa tuloksellisuuttaan monipuolisesti. Tuloksellisuuden osa-alueista on saatavilla keskeisiä tietoja. Myös vertailutietoja on saatavilla, mikä mahdollistaa tuloksellisuuden kehittymisen arvioinnin.

Työttömyys oli vuoden 2023 päättyessä edellisvuotta korkeammalla tasolla. Työttömyyden kehitykseen vaikuttavat kaupungin työllisyyspalveluissa ja valtion TE-toimistossa tehdyn työn lisäksi esim. talouden suhdanteet, muuttoliike ja sosiaaliturvan muutokset. Työllisyys- ja kasvupalvelujen työelämän laadun tulokset olivat melko hyviä ja palvelujen laadun tulokset hyviä. Palvelujen vaikuttavuuteen liittyvät tulokset olivat hyvät.

Viime vuosien muutokset, kuten työ- ja elinkeinouudistukseen valmistautuminen, työllisyyskokeilun jatkuminen ja koronaepidemia vaikeuttavat jossain määrin tietojen vertailtavuutta. Työllisyys- ja kasvupalvelut koostuu monista palveluista, mikä vaikeuttaa yhtenäisen kuvan muodostamista.

11

**TAMPEREEN KAUPUNGIN JA
PIRKANMAAN HYVINVOINTI-
ALUEEN TYÖLLISYYDEN-
HOIDON YHDYSPINNAT**

Tampereen kaupunki on hoitanut työllisyyspalveluja kuntakokeiluna vuodesta 2021 lähtien. Kokeilu jatkuu vuoden 2024 loppuun, jonka jälkeen TE-palvelujen uudistuksessa työ- ja elinkeinopalvelut siirtyvät kaupungille vuoden 2025 alussa.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä osa lakisääteisistä työllisyyspalveluista siirtyi kaupungista Pirkanmaan hyvinvointialueen (jatkossa Pirha) vastattavaksi vuoden 2023 alussa. Lakisääteisten työllisyyspalveluiden hoitamiseksi yhteistyötahojen tulee toimia yhdessä ja järjestää palvelut asiakkailleen.

Arviointikysymys: miten työllisyyspalvelujen yhdyspinnat on järjestetty lakisääteisissä työllisyyspalveluissa?

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Pitkään työelämästä poissaolleille on olemassa työllistymistä edistävä toimintamalli TYP, jossa Tampereella työllisyysneuvonkuntakokeilu, Pirha ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän palvelutarpeen ja suunnittelevat hänelle tarkoituksenmukaiset palvelut. Laki edellyttää mm. henkilöstöresursseja ja yhteisiä toimitiloja koskevaa yhteistyösopimusta. Tampereella ei ole voimassa olevia TYP-sopimuksia Pirhan kanssa. Yhteistyösopimusten valmistelu ei ole edennyt, koska Pirha ei ole ollut valmis määrittelemään sopimuksessa henkilöresursseja eikä sopimaan yhteisistä toimitiloista.

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on lakisääteistä sosiaalipalvelua, joka edistää työllistymistä. Se on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön esim. terveydellisten syiden vuoksi. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen perustuu aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan, jonka laativat hyvinvointialue ja TE-viranomainen tai kaupunki yhdessä asiakkaan kanssa. Aktivointisuunnitelma laaditaan aina, kun työttömyyden kesto täyttää tietyt edellytykset.

Kuntouttava työtoiminta edistää työllistymistä

Alle 25-vuotiaille laaditaan aktivointisuunnitelma, kun nuori on saanut työttömyyden vuoksi työmarkkinatukea 180 päivää. Yli 25-vuotiailla vastaava raja on 500 päivää, tai jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana

perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen. Aktivointisuunnitelman perustella asiakas ohjataan tarpeen mukaisesti työllistymistä edistäviin palveluihin sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kuntouttavaan työtoimintaan pääsee aktivointisuunnitelman tai sen korvaavan TYPissä laadittavan monialaisen työllistymissuunnitelman kautta. Kun asiakas osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, ei kunnan tarvitse maksaa tästä työmarkkinatuen kuntaosuutta.

Pirha ei ole osoittanut riittävää resurssia yhdessä tehtävien aktivointisuunnitelmien laatimiseen ja jonot kuntouttavaan työtoimintaan ovat vuoden 2023 lopussa kasvaneet noin 350 asiakkaaseen. Nuorilla jonotusaika kuntouttavaan työtoimintaan pääsyyn on kuusi kuukautta ja muilla se on jopa kahdeksan kuukautta. Tampereella kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ovat laskeneet vuonna 2023.

	2021	2022	2023
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat	2 896	3 179	2 788
Työmarkkinatuen kuntaosuus milj. euroa	31	26	27

- *Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät 2021–2023 ja työmarkkinatuen kuntaosuus*

Kaupungin ja hyvinvointialueen yhdyspinta toimii heikosti ja sillä on suoria vaikutuksia työttömien työllistymisedellytyksiin ja hyvinvointiin. Yhdyspinnan toimimattomuus heikentää kaupungin työllisyysastetta ja lisää kaupungin maksamaa työmarkkinatuen kuntaosuutta. Lisäksi kuntouttavan työtoiminnan järjestäjät eivät saa riittävästi asiakkaita, mikä vaikeuttaa niiden toimintaa.

Kotoutumisen yhdyspinta

Kaupungin ja hyvinvointialueen välinen kotoutumisen yhdyspinta muodostuu kolmesta osa-alueesta: kiintiöpakolaisten ja kuntapaikalle osoitettujen pakolaisten vastaanotosta, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluista sekä kotoutuja-asiakkaiden työllisyyspalveluista. Kiintiöpakolainen tarkoittaa henkilöä, joka on joutunut lähtemään kotimaastaan ja joka ei voi jäädä asumaan maahan, johon on paennut ja jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on määritellyt pakolaiseksi. Kuntapaikka tarkoittaa, että kunta järjestää asiakkaalle asunnon, avustaa palveluihin pääsemisessä ja järjestää asiakkaan lakisääteiset palvelut.

Kunnat sopivat ELY-keskuksen kanssa vuosittain kiintiöpakolaisten ja kuntapaikalle osoitettujen pakolaisten vastaanottamisesta. Vuonna 2023 Tampereelle myönnettiin 47 paikkaa kiintiöpakolaisille, joista 20 oli ns. hätätapausta. Kotoutumisen tukemisen kaupunki tekee yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Tähän ryhmään kuuluvat tarvitsevat pääsääntöisesti sosiaali- ja terveyspalveluja ja ne tulevat Pirhan hoidettavaksi. Kuitenkin kaupungin ja Pirhan näkemykset poikkeavat siitä, miten asiakkaan palvelut käytännössä järjestetään ja jalkaudutaanko kaupungista vai Pirhasta niitä hoitamaan.

**Yhdyspinnat
vielä sopimatta**

Kaupungin työllisyyspalvelujen edustajien mukaan hyvinvointialueelta ei ole tiedossa tahoja, josta voitaisiin kuulla lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluja koskevista asioista. Tämä aiheuttaa ongelmia pakolaisena saapuvien asiakkaiden terveyspalvelujen ohjauksessa. Kaupunki toimittaa pakolaisena saapuvan asiakkaan terveystiedot ja viimeisimmän terveystarkastuksen (tarkastus suoritettu alle 72 h maahantulosta) tiedot hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue vastaanottaa tiedot ennen asiakkaan maahan saapumista. Tästä eteenpäin Pirhan tulisi ottaa ohjausvastuu tarvittavista terveyspalveluista. Tällä hetkellä kaupunki hoitaa nämä Pirhalle kuuluvat tehtävät.

Kotoutumisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin ohjautuu asiakkaita, jotka tarvitsevat sosiaali- ja terveyspalveluja. Kyseessä on kunnan monikielinen yleisneuvontapalvelu. Hyvinvointialueella ei ole tällaista palvelua saatavilla, joten kaupungin monikielinen neuvonta Mainio on joutunut hoitamaan näitä tehtäviä. Tämä kuormittaa Mainion työtä, eikä se edes pysty auttamaan asiakkaita hyvinvointialueen asioissa. Asiakkaat ovat epätietoisia siitä, mistä he saavat palvelua, ja Mainion työntekijöitä käytetään mm. terveydenhuollon asioissa tulkkeina. Nämä tehtävät eivät kuulu Mainiolle.

Kotoutuja-asiakkaan työllisyyspalvelut hoidetaan Kansainvälisessä osaamiskeskus OSKEssa. Tarvittaessa asiakkaille tulee tehdä monialainen kotoutussuunnitelma sekä osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvio. Kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyö ei tällä hetkellä ole riittävällä tasolla, joten asiakas ei saa kotoutumisen alkuvaiheessa monialaista tukea hyvinvointialueelta työllistymisen tueksi. Vuoden 2025 alusta monialaiset kotoutussuunnitelmat tulevat lakisääteiksi.

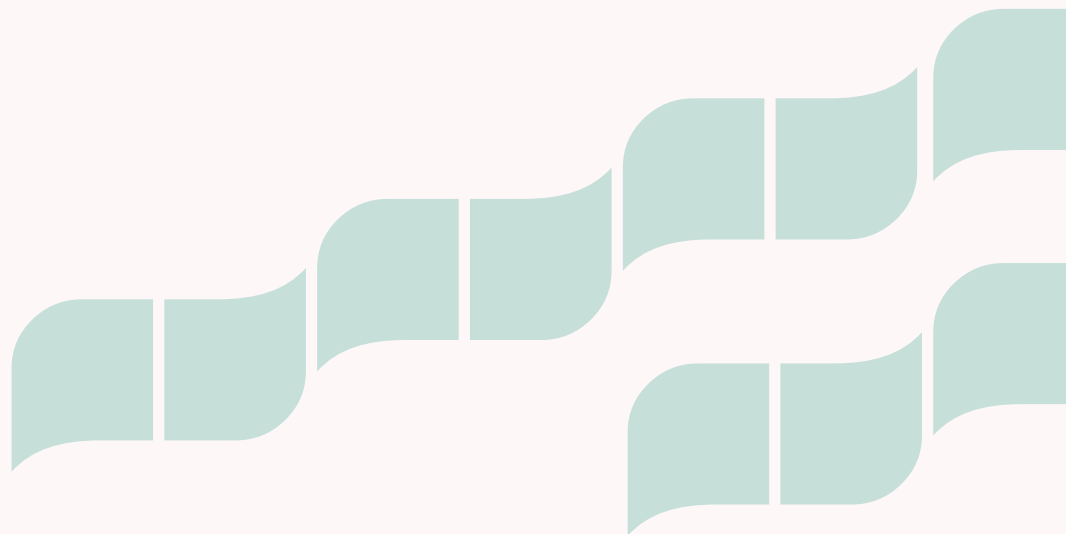
Pirkanmaan hyvinvointialue

Pirkanmaan hyvinvointialueen edustajien mukaan hyvinvointialueuudistuksessa Pirhaan siirtyi suoraan työllisyyspalveluista 33 henkilötyövuotta lakisääteisiin työllistymistä tukeviin tehtäviin, jotka on lainsäädännön mukaan toteutettava yhdessä työllisyyspalvelujen ja Kelan kanssa. Lisäksi osa yhdyspinnalla toimineesta henkilöstöstä siirtyi suoraan kuntien sosiaali- ja terveystyöpalveluista. Työntekijöiden tarve oli 66 henkilötyövuotta. Hyvinvointialueella ei ole resursseja toimia kuten aiemmin ja rajapinnassa asiat tulisi suunnitella uudelleen.

Pirhan aluehallitus on käsitellyt työllisyysneuvoston yhdyspinnan tilannetta. Hallitus totesi, että maaliskuun loppuun 2023 mennessä lakisääteisiä työllisyysneuvoston monialaisen yhteistoiminnan (TYP)-sopimuksia ei ollut saatu tehtyä kuntien, Kelan ja hyvinvointialueen kesken. Syynä olivat resurssien riittämättömyys ja toiminnan organisoimisen keskeneräisyys. Lisäksi lakisääteisten suunnitelmien laatiminen oli ruuhkautunut. Asiaa ratkomaan perustettiin Pirhan ja kaupungin yhteiset monialaiset työryhmät, mutta yhteistä näkemystä ei syntynyt.

Elokuussa 2023 aluehallitus totesi, että Pirhan näkökulmasta jatkossa aktivointisuunnitelmat tehdään kirjallisella menettelyllä asiakasohjauksessa ja samalla seulotaan sosiaalihuollon tarpeessa olevat. Monialaiset suunnitelmat tehdään osana sosiaalityön perustehtävää alueellisissa tiimeissä. Hyvinvointialue järjesti työllisyysneuvoston yhdyspinnan toteuttamiseksi kahden sosiaalityöntekijän ja seitsemän sosiaaliohjaajan työpanoksen. Työntekijää kohden työllisyysyhdyspinnan työtehtäviin on käytettävissä työajasta jatkossa noin 20–30 %. Hyvinvointialue osoittaa TYP-toimintaan työikäisten sosiaalityön resurssia asiakastarpeen mukaan. Tämän pohjalta uudet TYP-sopimukset oli tarkoitus allekirjoittaa syksyllä 2023.

Kaupungin työllisyyspalvelujen mukaan kirjallinen aktivointisuunnitelmien laatimismenettely ei ole lain mukainen. Näin ollen työllisyyspalvelut ei voi siihen sellaisenaan sitoutua.

Tilanne alkuvuonna 2024

Yhdyspinnan rakentaminen ei ole edennyt vuoden 2023 aikana. Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa ei ole vielä allekirjoitettu uusia TYP-sopimuksia, eikä toimintatapoja ole järjestetty lainmukaisesti. Saadun tiedon mukaan asiasta on neuvoteltu Pirhan kanssa ja yhteistyön odotetaan etenevän tekoihin kevään aikana.

Tarkastuslautakunnan arviointi kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen työllisyyspalvelujen yhdyspinnasta lakisääteisissä palveluissa

Lakisääteisten työllisyyspalvelujen yhdyspintaa ei ole järjestetty lain edellyttämällä tavalla. Laki edellyttää yhteistyösopimusta, jossa sovitaan mm. henkilöstöresursseista ja yhteisistä toimitiloista. Tätä ei ole saatu tehtyä hyvinvointialueen kanssa.

Hyvinvointialueen järjestämismääräyksiin perustuvan kuntouttavaan työtoimintaan ei saada uusia asiakkaita ja jonot kasvavat. Tämä vaikuttaa työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksiin saada apua työllistymiseensä. Kaupunki joutuu maksamaan työmarkkinatuen kuntaosuutta enemmän, koska työttömyysjaksot pitenevät. Tilanteesta kärsivät myös kuntouttavaa työtoimintaa järjestävät tahot, sillä ne eivät saa uusia asiakkaita.

Kaupungin ja Pirhan välisen yhdyspinnan tilanne on laitton ja kestämaton. Työllisyys- ja kasvupalvelut on erittäin vaikeassa tilanteessa, sillä laitton tilanne johtuu Pirhan sisäisistä ongelmista. Pirhan tulee sitoutua määrittelemään henkilöstöresurssit ja sopimaan yhteisistä toimitiloista, jotta työllisyydenhoidon lakisääteiset rajapinnat saadaan säädösten määrittämälle tasolle. Näin parannetaan heikoimmin työllistyvien työhön pääsemiseen edellytyksiä. Tarkastuslautakunta odottaa työllisyys- ja kasvupalveluiden myötävaikuttavan ongelmien korjaamiseen niiltä osin, kuin se on mahdollista.

12

**TAMPERE-KONSERNI JA
OMISTAJAOHJAUS**

Tampereen kaupungin vuoden 2023 konsernitilinpäätökseen yhdistettiin 62 yhtiötä, 15 osakkuusyhtiötä ja kaksi säätiötä. Liikevaihto vuonna 2023 oli 971 milj. euroa ja taseiden loppusumma oli 2673 milj. euroa. Vuonna 2022 yhtiöiden liikevaihto oli 1 018 milj. euroa ja taseiden loppusumma oli 2 636 milj. euroa. Yhtiöissä työskenteli tuolloin 2 930 henkilöä.

Kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konserni-
valvonnan järjestämisestä vastaavaan konsernijohtoon
kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari
ja konsernijohtaja.

Tavoitteiden taustalla on kaupunkistrategia

Kaupunginhallituksen konsernijaoston tehtävänä on mm. vastata konsernirakenteen strategisesta kehittämisestä sekä ohjata ja valvoa omistajana konserniyhteisöjä siten, että nämä toimivat kaupunkikonsernin kokonaisedun, periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Käytännössä konsernihallinnon omistajaohjausyksikkö valmistelee ja toimeenpantee yhtiöitä koskevia päätöksiä.

Arviointikysymykset: Onko kaupunki perustellut, miksi se omistaa tytäryhtiönsä? Millä perusteella kaupunki on määritellyt yhdeksän tytäryhtiötä strategisesti tai taloudellisesti merkittäviksi yhtiöiksi?

Konserniyhtiöiden omistajastrategiat

Konsernijaosto päättää omistajalle kuuluvista konserniyhtiöiden asioista. Näitä ovat mm. tytäryhteisöjen ja osakkuusyhtiöiden omistajastrategiat. Vain pieni osa päätöksistä tehdään valtuustossa.

Yhtiön omistajastrategian ja yhtiölle asettavien valtuustotavoitteiden lähtökohtana on kaupunkistrategia. Yhtiön liiketoimintastrategia tukee omistajan eli kaupungin tahtoa. Lisäksi omistajaohjausyksikkö toimii aktiivisesti yhtiöiden hallituksen ja johdon suuntaan.

Konsernijaosto on määritellyt kullekin yhtiölle omistajastrategiat, jossa kuvataan yhtiö tunnusluvuin ja analysoidaan yhtiö. Lisäksi tarkastellaan hallituksen koko ja osaamistarpeet ja tehdään yhtiön arvonmääritys. Tämän jälkeen yhtiö asemoidaan eli päätetään, millaista asemaa yhtiöltä odotetaan. Lopuksi suunnitellaan aikataulutetut toimenpiteet.

Tampereella yhtiöiden omistajastrategiat eivät ole julkisia, joten kaupunkilaisilla ei ole mahdollisuutta tutustua näihin asiakirjoihin. Kuitenkin muilla kaupungeilla vastaavia tietoja esitetään julkisina, kuten Helsingissä ja Oulussa.

Miksi tytäryhtiötä omistetaan?

Valtion omistajaohjauksen mukaan valtion yritysvarallisuus on merkittävä osa yhteistä kansallisvarallisuuttamme. Valtion yhtiöomistuksen perusteena on joko strateginen intressi, finanssi-intressi tai jonkin erityistehtävän hoitaminen yhtiömuodossa. Valtio on jakanut yhtiönsä näihin kategorioihin.

Oulun kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa määritellään omistamisen peruste yhteisöissä. Konserniyhteisöillä on kaupungin toimintaan liittyvä strateginen tavoite, ja ne toteuttavat kaupungin kokonaisuuteen perustuen omistajan tavoitteita.

Oulun kaupunki on tarkastellut omaisuuseriä strategisen merkityksen ja markkinapotentiaalin perusteella. Markkinapotentiaali tarkoittaa näkemystä yhtiön markkina-alueen tai kohderyhmän ostovoimasta. Mitä suurempi strateginen merkitys ja markkinapotentiaali ovat, sitä enemmän tulee kiinnittää huomiota omistajaohjaukseen. Mikäli omaisuuserä ei puolestaan ole strategisen ohjauksen kannalta merkittävä ja siitä voidaan luopua taloudellisesti järkevästi, kaupunki luopuu omistuksesta.

Myös Tampereen kaupunki on määritellyt, miksi se omistaa tytäryhtiönsä. Tampereella tämä tieto ei ole julkista, vaan konsernijaoston asiaa koskevat päätökset on merkitty salaisiksi.

Strategisesti tai taloudellisesti merkittävät yhtiöt

Tampereen konserniohjetta päivitettiin vuonna 2023 ja siinä määriteltiin yhdeksän kaupungille strategisesti tai taloudellisesti merkittävää yhtiötä. Nämä ovat: Tampereen Energia Oy, Tampereen Vesi Oy, Finnpark Oy, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, Tampereen Raitiotie Oy, Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy, Hiedanrannan Kehitys Oy, Tampereen Särkänniemi Oy ja KOy Tampereen Monitoimiareena.

Hallintosääntöä muutettiin vuonna 2023 siten, että konsernijaosto päättää kaupungin yhtiön tai yhteisön perustamisesta, purkamisesta sekä osakkeiden ostamisesta, merkitsemisestä ja myymisestä lukuun ottamatta konserniohjeessa määriteltyjä, strategisesti tai taloudellisesti merkittäviä yhtiöitä. Näiden yhtiöiden osalta päätösvalta on jatkossa valtuustolla.

Konserniohjeessa tai muissa asiakirjoissa ei ole perusteltu, miksi valitut yhtiöt ovat strategisesti tai taloudellisesti merkittäviä.

Tytäryhtiö voi olla merkittävä strategisesti tai taloudellisesti

Tarkastuslautakunnan arviointi Tampere -konsernin omistajaohjauksesta

Onko kaupunki määritellyt, miksi se omistaa tytäryhtiönsä? Tarkastuslautakunta kysyy, näkisikö omistaja sen tarpeelliseksi.

Kaupunki on määritellyt yhtiökohtaiset omistajastrategiat, mutta ne eivät ole julkisia. Tarkastuslautakunta esittää, että yhtiökohtaiset omistajastrategiat ovat jatkossa kaupunkilaisten nähtävillä.

Kaupunki on luokitellut yhdeksän tytäryhtiötä strategisesti tai taloudellisesti merkittäväksi. Tarkastuslautakunta toivoo, että jatkossa julkisessa asiakirjassa määritellään, mitkä näistä yhtiöistä ovat strategisesti merkittäviä ja mitkä ovat taloudellisesti merkittäviä.

Tarkastuslautakunta näkee konserniyhteisöt kaupungin yritysvarallisuutena ja niiden merkityksen huomattavana kaupungille ja kaupunkilaisille. Tarkastuslautakunta esittää, että konserniyhteisöjä ja niiden merkitystä kaupunkilaisten elämään tuotaisiin esiin nykyistä enemmän.

13

**TAMPEREEN PALVELU-
KIINTEISTÖT OY**

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy ostaa ja myy kiinteistöjä. Tämän liiketoiminnan osuus on noin 60 % yhtiön liikevaihdosta. Loput 40 % liikevaihdosta kertyy kiinteistöjen vuokralle antamisesta ja rakennuttamisesta. Tampereen Palvelukiinteistöt Oy on vuonna 2005 perustettu kaupungin tytäryhtiö.

**Kiinteistökehitys
kestää useita vuosia**

Yhtiö omistaa mm. Pantin talon, Tietotalon ja Ikurin liikuntahallin. Kaupunki on vuokralaisena joissakin Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n omistamissa kohteissa. Vuonna 2023 yhtiön palveluksessa oli kuusi henkilöä ja heidän yhteenlaskettu työmääränsä oli kolme henkilötyövuotta. Yhtiö osallistui Great Place To Work -henkilöstötutkimukseen vuonna 2023 ja sai erinomaiset tulokset.

Arviointikysymys: toteutuivatko Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:lle asetetut vuoden 2023 valtuustotavoitteet?

Omistajana kaupunki odottaa yhtiön ”kierrättävän tasetta”. Se tarkoittaa kaupungille tarpeettomaksi jääneiden kiinteistöjen ostamista, kiinteistökehittämistä, korjausrakentamista ja eteenpäin myymistä. Kaupungin kiinteistökehitystä ja myyntiä tekee yhtiön lisäksi Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä. Kaupunki kehittää itse varsinkin pieniä kohteita, joissa ei ole vuokralaisia.

Jos kohteen kehittämiseksi tarvitaan kaavamuutos, kehitystyö kestää vuosia. Yhtiön toimitusjohtajan mukaan kehittäminen on taloudellisesti kannattavinta aloittaa jo ennen kohteen käytöstä poistamista. Kun kaavamuutokset ja suunnitelmat valmistellaan ajoissa, vältytään tyhjillään seisovan kiinteistön kustannuksilta. Tampereen Palvelukiinteistöt Oy olisi valmis syventämään yhteistyötä kaupungin kanssa niin, että tarpeettomaksi jäävien kiinteistöjen kehittäminen päästäisiin aloittamaan yhtiössä nykyistä aikaisemmin.

Liiketoiminnan luonteen takia yhtiön tunnusluvuissa on huomattavaa vuosivaihtelua. Välillä yhtiö nostaa lainaa ostaakseen kiinteistöjä ja välillä taas tulouttaa niiden myyntivoittoa.

tunnusluku /vuosi	2020	2021	2022	2023
osinko, milj. euroa	0,2	1,0	14,0	
omavaraisuusaste, %	27	21	84	81
myydyt kiinteistöt, kpl	2	2	8	0
liikevaihto, milj. euroa	6,8	8,4	45,1	6,2
tilikauden tulos, milj. euroa	0,4	1,9	31,8	1,0

- *Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n tunnuslukuja*

Maksettu osinko oli poikkeuksellisen suuri

Osinkoa koskeva tavoite oli maksaa osinkoa 50 % kiinteistörealisointien myyntivoitoista. Tavoitteella tarkoitetaan tilikauden 2022 osinkoa, joka on maksettu vuoden 2023 puolella.

Kaupunki sai 14 miljoonaa osinkoa

Yhtiö myi vuoden 2022 helmikuussa seitsemän sosiaali- ja terveystalvelujen kiinteistöä ja yhden toimistokiinteistön. Kauppa ajoittui myynnin kannalta otollisesti. Kauppahinta oli 96 milj. euroa ja yhtiön tilikauden tulos oli 31,8 milj. euroa. Yhtiö maksoi kaupungille 14 milj. euron osingon. Osinko oli 45 % myyntivoitoista tavoitellun 50 %:n sijaan. Syynä tähän oli epätarkkuus osingonjakoa edeltäneessä kaupungin laskelmassa. Tarkastuslautakunta katsoo tavoitteen toteutuneeksi. Tilikaudelta 2023 ennakoidaan maksettavan osinkoa 524 000 euroa.

Omavaraisuusaste oli korkea

Tavoite oli 50 %:n omavaraisuusaste. Tavoite toteutui, sillä omavaraisuusaste oli tilikauden päättyessä 81 %. Yhtiön korkea omavaraisuusaste kertoo pienestä velan määrästä suhteessa varallisuuteen.

Kiinteistöjen myynnit odottivat suotuisampia aikoja

Tavoite oli tehostaa pääoman kiertoa suunnitelmallisesti niin, että vuoden aikana toteutuu yksi myynti. Tavoite ei toteutunut, sillä vuonna 2023 ei myyty kiinteistöjä. Korkojen nousu aiheutti kiinteistömarkkinoille huomattavaa kysynnän heikkenemistä ja hintojen laskua vuonna 2023. Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:ssä todettiin, että kohteiden myyntejä ei ole tarkoituksenmukaista ajoittaa heikkoon markkinatilanteeseen.

Toimitusjohtajan mukaan Tampereen Palvelukiinteistöt Oy on viime vuosina kehittänyt myyntiprosessiensa läpimenoaikaa entistä lyhyemmäksi. Yhtiö vastaa ostajien odotuksiin tehokkaasti esim. myyntikohteita koskevien laajojen tietopakettien etukäteisvalmistelulla, mikä mahdollistaa ripeän ostopäätöksenteon. Yhtiön vuonna 2023 päivitetyn strategian mukaan läpimenoajan tavoite on neljä kuukautta, mikä on toimitusjohtajan mukaan selvästi lyhyempi kuin kaupungin myyntiprosessi.

Energiatehokkuutta parannetaan

Kaupungin talousarvion mukaan tytäryhtiöiden tulee asettaa hiilineutraalisuustiekarttoihin vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettavat välitavoitteet. Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n välitavoite on kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen 4 %:lla vuoden 2023 tasosta. Energiatehokkuutta parannetaan kiinteistöistä kerättävän datan ja tekoälyn avulla. Lisäksi yhtiö kehittää ennakoivaa kiinteistöjen huoltoa ja kunnossapitoa.

Kestävän kehityksen tavoitteet asetettu

Kaupungin talousarvion mukaan tytäryhtiöiden tuli tunnistaa toimintaansa liittyvät YK:n kestävän kehityksen tavoitteet vuonna 2023. YK:n jäsenmaat ovat sopineet 17 kestävän kehityksen tavoitteesta, joilla pyritään kääntämään maapallon kehitys kestäväan suuntaan. Ensimmäinen Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n toimintaan liittyvä tavoite on laadukkaan, luotettavan ja kestävän infrastruktuurin kehittäminen. Toinen tavoite on kaupunkien haitallisten ympäristövaikutusten vähentäminen. Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n kohdalla tämä tarkoittaa huomion kiinnittämistä päästöjen vähentämiseen ja jätteiden käsittelyyn.

Tarkastuslautakunnan arviointi Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:stä

Yhtiön kolmesta valtuustotavoitteesta kaksi toteutui vuonna 2023. Yhtiö jakoi kaupungille huomattavan osingon ja omavaraisuusaste nousi. Kiinteistömyyntiä koskevaa tavoitetta sen sijaan ei toteutettu, sillä yhtiö haluaa toteuttaa myynnit vasta markkinatilanteen muuttuttua suotuisaksi. Kaupungin tytäryhteisöjen yhteiset hiilineutraalisuutta ja kestäväää kehitystä koskevat tavoitteet toteutuivat Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:ssä.

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy tarjoaa kaupungille suunnitelmallista kiinteistöjen kehittämistä ja ammattimaista myyntiä. Yhtiö toivoo kaupungilta mahdollisuutta aloittaa kiinteistökehityksen valmistelu jo joitain vuosia ennen kuin kaupungin palvelutoiminta kohteissa päättyy. Kun kehitystyö on saatu päätökseen, voi yhtiön nopea myyntiprosessi olla kaupan toteutumisen kannalta ratkaiseva.

Tarkastuslautakunta kysyy omistajaohjauksiköltä sekä Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka-palveluryhmältä, olisiko kaupungin tarpeellista ja mahdollista syventää yhteistyötä Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n kanssa?

14

**PIRKANMAAN
JÄTEHUOLTO OY**

Pirkanmaan Jätehuolto Oy (jatkossa Pirkanmaan Jätehuolto) on 17 kunnan omistama yhtiö, joka perustettiin vuonna 1994. Yhtiön tehtävä on tuottaa kunnille lakisääteisesti kuuluvat jätehuollon palvelut. Tampereen kaupungin osuus yhtiön osakemäärästä on 49,7 % ja äänimäärästä 65,3 %. Tampereen lisäksi yhtiön omistajana on 16 muuta Pirkanmaan alueen kuntaa. Konserniin kuuluvat emoyhtiö Pirkanmaan Jätehuolto Oy, tytäryhtiöt Pirkan Putkikeräys Oy ja Ranta-Tampellan Putkikeräys Oy sekä osakkuusyhtiöt Tammer-voima Oy ja Ekokumppanit Oy.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n toiminta perustuu jätelakiin. Yhtiö vastaa kunnan puolesta niistä jätehuollon tehtävistä, jotka kuuluvat kunnan vastuulle eli kotitalouksien ja kunnan palvelutuotannon jätehuollosta. Yhtiön palveluksessa on ollut keskimäärin 104 henkilöä ja emoyhtiön liikevaihto oli noin 50,3 milj. euroa vuonna 2023.

Arviointikysymys: toteutuivatko Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n vuoden 2023 valtuustotavoitteet?

Yhtiön toimintaan vaikuttavia muutoksia

Jätelaki uusittiin vuonna 2021 ja se on tullut asteittain voimaan. Lain tavoitteena on vähentää jätteen määrää sekä lisätä uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Vähintään viiden asunnon kiinteistöillä tulee olla lasi-, kartonki-, ja muovipakkauksille sekä biojätteelle ja pienmetallille keräysastiat. Siirtymäaika erilliskeräyksen järjestämiseen umpeutui vuosien 2022–2023 aikana. Lisäksi 1–4 asunnon kiinteistölle tuli biojätteen lajittelovelvoite yli 10 000 asukkaan taajamassa ja sen siirtymäaika päättyi 1.9.2023.

Yhtiö edistää kiertotaloutta

Tämä on johtanut erillisten jäteastioiden tarpeeseen lasi-, kartonki- ja muovipakkauksille sekä pienmetallille ja biojätteelle vähintään viiden huoneiston kiinteistöille viimeistään 1.9.2023. Yhtiön on tullut järjestää niiden keräys ja kuljetus sekä biojätteen käsittely.

Kaupungin jätehuoltoviranomaisen mukaan Pirkanmaan Jätehuolto on tiedottanut jätteiden lajittelusta onnistuneesti ja siirtymä on sujunut hyvin. Biojätteen lajittelovelvoite koskee kaikkia yli 10 000 asukkaan taajamissa sijaitsevia asuinkiinteistöjä. Noin 10 % eli 4 000 kiinteistöä ei ollut vielä vuoden 2023 lopussa noudattanut velvoitetta. Näille kiinteistöille voidaan jatkossa tuoda biojätteen jäteastia tai asettaa uhkasakko, mikäli lajittelovelvoitetta ei noudateta.

Yhtiön yhtiöjärjestyksestä ja osakassopimuksesta ollaan uusimassa lainsäädäntömuutosten vuoksi keväällä 2024. Kiertotalouden edistäminen otetaan osaksi yhtiön toiminta-ajatusta. Lisäksi yhtiöön perustetaan neuvottelukunta, joka koostuu kaikista osakkaista. Tämä tarkoittaa, että jatkossa kaikilla omistajakunnilla on aikaisempaa systemaattisempi mahdollisuus vaikuttaa yhtiön toimintaan.

Pirkanmaan Jätehuollon biolaitos eli Biomyly sijaitsee Nokian Koukkujärven jätekeskuksessa. Laitoksessa käsitellään 17 kunnan biojätteet sekä Nokian kaupungin puhdistamolietteet. Laitoksessa on kaksi erillistä linjaa: kuivalinja biojätteille ja märkälinja lietteille. Biomylyn rakentamisessa on ollut vaikeuksia, ja työ jatkuu urakoitsijan velvoitteiden loppuun saattamiseksi sekä virheiden ja puutteiden korjaamiseksi. Hankkeen kertaluonteiset kustannukset ja viivästyneet biokaasun myyntitulot ovat rasittaneet yhtiön tulosta viime vuosina.

Nekalan uusi jäteasema avattiin vuoden lopussa. Uusi asema mahdollistaa aiempaa laajemmat aukioloajat ja helpomman kuorman purun asiakkaille. Asema on auki maanantaita perjantaihin klo 8.00–20.00.

Valtuustotavoitteiden toteutuminen

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n asiakashinnat ovat edulliset

Tavoitteena oli, että yhtiö sijoittuu kuntavastuullisen palvelun hinnoissa sijoille 1–4/12 suurimpien kaupunkien joukossa. Kiinteistöliiton asiakashintatutkimuksen mukaan Pirkanmaan Jätehuolto oli edullisin asiakashinnoittelussaan vuonna 2023. Edellisvuosina 2021 ja 2022 sijoitus oli suurten kaupunkien edullisimman kolmanneksen joukossa. Tavoite toteutui.

Yhtiö onnistui osinkotavoitteessaan

Tavoitteena oli, että yhtiö maksaa 1,2 milj. euroa osinkoa vuonna 2023. Pirkanmaan Jätehuolto on maksanut omistajille tavoitteen mukaisen osingon vuosina 2021, 2022 ja 2023. Yhtiöllä on ollut viime vuodet osinko-ohjelma, joka päättyy vuonna 2024. Tavoite toteutui.

Vieraan pääoman osuuden lisääminen investoinneissa ei toteutunut

Tavoite oli, että vieraan pääoman osuus investoinneista on 60 %. Pirkanmaan Jätehuollon omavaraisuusaste on ollut noin 65 % edelliset vuodet. Taseen vieras pääoma koostuu mm. pakollisista vanhojen jätteen loppusijoitusalueiden maisemointi- ja jälkihoitovaroista. Yhtiö ei ole ottanut rahalaitoslainoja vuosiin eikä yhtiössä ole ilmennyt selvää tarvetta lainan ottamiselle. Tulevaisuudessa on kuitenkin todennäköistä, että korollista vierasta pääomaa käytetään investointeihin. Tavoite ei toteutunut.

Ilmastotavoite

Kaikille tytäryhtiöille asetettiin ilmastotavoite vuodelle 2023. Yhtiöiden tulee asettaa hiilineutraalisuustiekarttaansa vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettava välitavoite ja listata toimenpiteet sen saavuttamiseksi.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n vuoden 2022 päästölaskenta on tehty GHG-protokollan mukaisesti. Tämä on maailmanlaajuinen standardi hiilijalanjäljen laskentaan ja se huomioi sekä yhtiön toiminnasta aiheutuvat päästöt että päästöhyvitykset. Yhtiön välitavoite on vähentää oman toiminnan päästöjä vuoden 2022 tasosta tuhat tonnia hiilidioksidiekvivalenttia vuoteen 2025 mennessä. Hiilidioksidiekvivalentti kuvaa ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen ilmastovaikutusta.

Ensi vaiheessa yhtiön ostama sähkö hankitaan niin, että sen alkuperä ei ole tuotettu fossiilisilla polttoaineilla. Lisäksi jätteenkäsittelyssä käytettyjen työkonoiden polttoaineille on asetettu uusia vaatimuksia. Tavoite toteutui.

Kestävä kehitys

Kaikille tytäryhtiöille asetettiin myös kestävän kehityksen tavoite vuodelle 2023. Yhtiöiden tulee arvioida ja tunnistaa omaan toimintaansa liittyvät YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Yhtiö tunnistoi ydintekemisen kaksi tavoitetta. Näitä se toteuttaa mm. uudistamalla jätteenkeräyksen ja -käsittelyn sekä pyrkii vähentämään jätteiden syntymistä neuvonnan avulla. Yhtiö tunnistoi myös kaksi vastuullisuustavoitetta, joita se edistää tekemällä yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Yhtiö tunnistoi myös kolme vaikuttavuustavoitetta. Näitä yhtiö toteuttaa pyrkien poistamaan haitallisia aineita ja lisäämällä uusituvan energian osuutta tuottamalla biokaasua ja kaatopaikkakaasua. Lisäksi yhtiö auttaa vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia huolehtimalla jätteiden keräämisestä ja käsittelystä. Tavoite toteutui.

Tarkastuslautakunnan arviointi Pirkanmaan Jätehuolto Oy:stä

Pirkanmaan Jätehuollon vuoden 2023 tavoitteet toteutuivat osittain. Kuntavastuullisen palvelun hintoja koskeva tavoite ja osinkotavoite toteutuivat. Sen sijaan vieraan pääoman osuuden lisääminen investoinneissa ei toteutunut. Yhtiö ei ole tarvinnut korollista vierasta pääomaa vuosiin. Kaupungin tytäryhteisöjen yhteiset hiilineutraalisuutta ja kestävästä kehityksestä koskevat tavoitteet toteutuivat Pirkanmaan Jätehuolto Oy:ssä.

Kiertotalouden edistäminen lisätään osaksi yhtiön toimintaa. Tarkastuslautakunta kysyy, olisiko jatkossa mahdollista asettaa yhtiölle tavoite niin, että vastuullinen kuluttaminen ja jätteiden lajittelu palkitsisi kuntalaisia.

Nekalan uusi jäteasema avattiin ja se on avoinna maanantaista perjantaihin klo 8.00–20.00. Tarkastuslautakunta kysyy, voisiko jäteasema olla auki myös lauantaisin.

TAMPERE